

.....

SPRÁVA O STAVE ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA SLOVENSKEJ REPUBLIKY V ROKU 2019

ZELENÉ HOSPODÁRSTVO

SMEROM K OBEHOVÉMU HOSPODÁRSTVU

KLÚČOVÉ OTÁZKY A KLÚČOVÉ ZISTENIA

Aký je vývoj v produktivite zdrojov?

Produktivita zdrojov v hospodárstve SR v roku 2018 dosiahla hodnotu 1,15 eur/kg. Oproti roku 2005 sa zvýšila o 60,8 %, ale aj napriek tomuto rastu SR výrazne zaostáva za priemernou produktivitou zdrojov v EÚ.

Dochádza k znižovaniu produkcie odpadov?

Z dlhodobejšieho hľadiska (porovnanie rokov 2005 - 2019) došlo k nárastu množstva vyprodukovaných odpadov napriek tomu, že v roku 2019 došlo oproti roku 2018 k nepatrnému poklesu ich množstva o 0,5 %. Pokračoval trend dlhodobého i medziročného nárastu množstva komunálnych odpadov (KO). V roku 2019 vzniklo v SR takmer 434 kg KO na obyvateľa, v porovnaní s krajinami EÚ je produkcia KO na obyvateľa pod priemernou úrovňou.

Klesá podiel odpadov zneškodňovaných skládkovaním?

Dlhodobo pretrváva negatívny vysoký podiel skládkovania odpadov na celkovom nakladaní s odpadmi (23,1 % u odpadov celkom a 50,6 % u komunálnych odpadov).

Plní SR ciele vyplývajúce z predpisov EÚ, resp. národné ciele?

Cieľ zvýšiť recykláciu KO odpadov na 50 % do roku 2020 (pre ďalšie roky sú stanovené ešte prísnejšie ciele) sa

s najväčšou pravdepodobnosťou nepodarí naplniť aj napriek pokračujúcemu rastu miery recyklácie. Rovnako v prípade cieľa množstva KO ukladaného na skládku (do roku 2035 skládkovať 25 % KO alebo menej), je jeho splnenie ohrozené. Ako neuspokojivú možno hodnotiť aj oblasť triedeného zberu a zhodnocovania biologicky rozložiteľných komunálnych odpadov.

V roku 2019 bolo zozbieraných 6,6 kg/obyvateľa odpadov z elektrických a elektronických zariadení. SR splnila v roku 2019 cieľ zberu elektroodpadov. SR splnila v roku 2019 limity miery zhodnocovania a miery recyklácie jednotlivých kategórií elektroodpadov.

Podiel opätovného použitia častí starých vozidiel a recyklácie starých vozidiel SR dosiahla a splnila tak predpísaný limit. Miera opätovného použitia a zhodnocovania starých vozidiel bola dosiahnutá v roku 2019 na úrovni 97,1 %.

Napriek nárastu celkového množstva odpadov z obalov, miera ich recyklácie narástla a darí sa plniť cieľ. V prípade konkrétnych materiálov odpadov z obalov sú minimálne stanovené ciele recyklácie do roku 2025 u väčšiny z nich plnené už v súčasnosti.

V roku 2019 bolo vyzbieraných 890,7 ton použitých prenosných batérií a akumulátorov, čo predstavuje 52,61 % podiel zberu. SR tak limit stanovený príslušnou smernicou ES splnila.

MATERIÁLOVÁ NÁROČNOSŤ HOSPODÁRSTVA

Materiálové toky

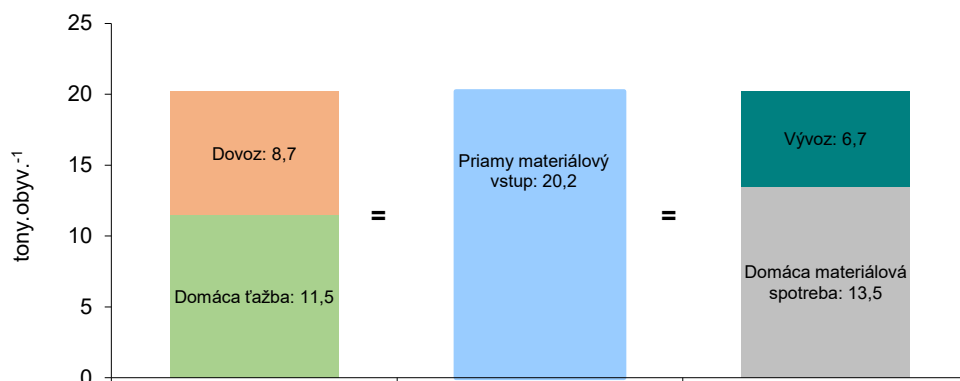
Účet materiálových tokov kvantifikuje celkové nároky ekonomického systému na materiály. V rámci tohto účtu sa sleduje výmena materiálových tokov medzi národným hospodárstvom a životným prostredím – ťažba materiálov na vstupnej strane a odpadové toky, emisie na výstupnej strane a tokov medzi národným hospodárstvom a inými hospodárstvami – zahraničný obchod (dovoz a vývoz).

Domáca ťažba (nerastné suroviny a biomasa) plus dovoz predstavuje **priamy materiálový vstup** do hospodárstva. Celkové množstvo materiálov, ktoré sú priamo použité v rámci národného hospodárstva sleduje **domáca materiá-**

lová spotreba, ktorá sa vypočíta ako priamy materiálový vstup mínus vývoz.

Pre SR domáca ťažba predstavovala v roku 2018 11,5 ton na obyvateľa, pričom priemerná hodnota v rámci EÚ bola 11,3 ton na obyvateľa. Dovoz tovarov predstavoval 8,7 ton na obyvateľa. Priamy materiálový vstup (DMI) bol teda v SR v roku 2018 20,2 ton na obyvateľa (priemerná hodnota v rámci štátov EÚ bola 14,8 tony na obyvateľa). Domáca materiálová spotreba (DMC) predstavovala 13,5 ton na obyvateľa, čo zodpovedá priemeru na obyvateľa EÚ v roku 2018.

Graf 096 I Množstvo dostupných materiálov a ich využitie (2018)

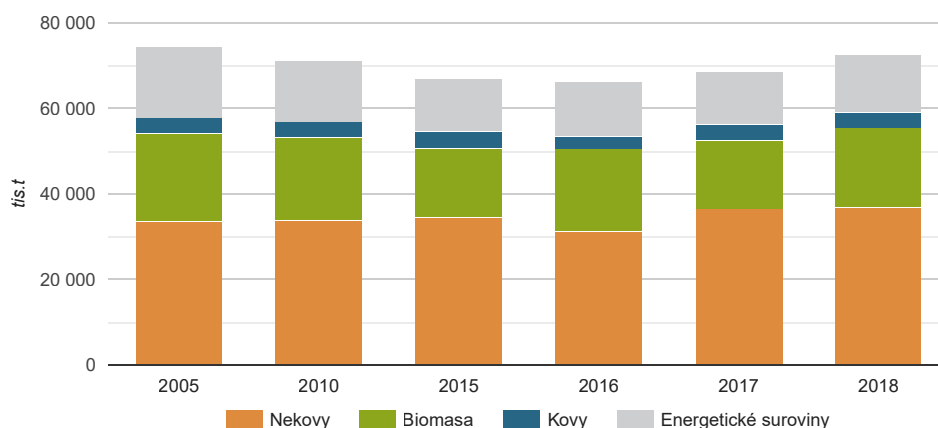

Zdroj: Eurostat

DMC v SR v roku 2018 dosiahla hodnotu 73 512 tis. t a z najväčšej časti (50,8 %) ju tvorili nekovové nerastné suroviny, nasledovala biomasa s 25,7 %, energetické suroviny (18,2 %

a kovové nerasty (5,3 %). V porovnaní s predchádzajúcim rokom vzrástla o 5,7 % a oproti roku 2005 poklesla o cca 2 %.

Graf 097 I Vývoj domácej materiálovej spotreby podľa skupín materiálov

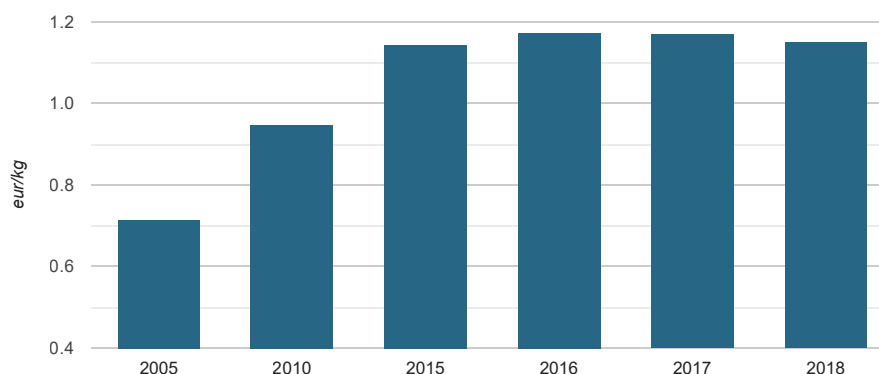
Zdroj: Eurostat

Produktivita zdrojov

V roku 2018 produktivita zdrojov (HDP/DMC) v hospodárstve SR predstavovala 1,15 eur/kg. Oproti roku 2005, keď jej hodnota bola 0,72 eur/kg, sa zvýšila o 60,8 %. V porovnaní s predchádzajúcim rokom zaznamenala pokles o 1,7 %.

Ale aj napriek tomuto rastu SR výrazne zaostáva za priemernou produktivitou zdrojov v krajinách EÚ, ktorá v roku 2018 dosiahla hodnotu 2,1 eur/kg.

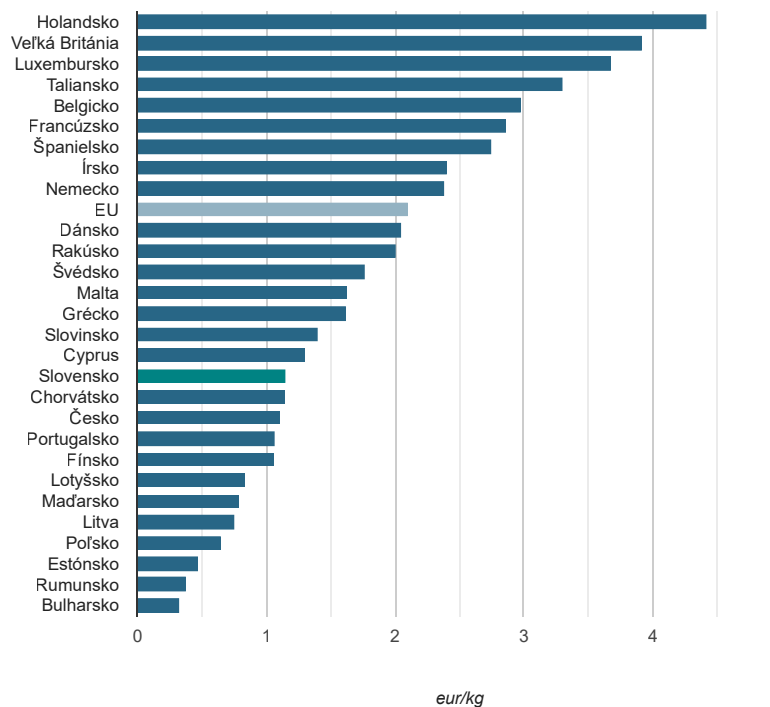
Graf 098 I Vývoj produktivity zdrojov

Zdroj: Eurostat

Poznámka: produktivita zdrojov (meraná ako HDP s.c.2010 k DMC)

Graf 099 I Medzinárodné porovnanie produktivity zdrojov (2018)

Zdroj: Eurostat

ODPADY

Vznik a nakladanie s odpadmi

Celkový vznik a nakladanie s odpadmi

Hlavným cieľom odpadového hospodárstva SR do roku 2020 je minimalizácia negatívnych účinkov vzniku a nakladania s odpadmi na zdravie ľudí a životné prostredie. Pre dosiahnutie stanovených cieľov bude nevyhnuté zásadnejšie presadzovanie a dodržiavanie záväznej hierarchie odpadového hospodárstva za účelom zvýšenia recyklácie odpadov predovšetkým pre oblasť komunálnych odpadov a stavebných

odpadov a odpadov z demolácií v súlade s požiadavkami rámcovej smernice 2008/98/ES o odpade. Veľkou výzvou odpadového hospodárstva v SR je zastaviť nárast vzniku odpadov a hlavne znížiť vysoký podiel skládkovania odpadov. V SR vzniklo v roku 2019 spolu **12 407 669 ton** odpadov. V porovnaní s rokom 2018 predstavuje medziročný pokles celkového vzniku odpadov v roku 2019 0,5 %. K poklesu došlo v kategóriách ostatný aj nebezpečný odpad.

Tabuľka 038 I Bilancia vzniku odpadov (2019) (tis.t)

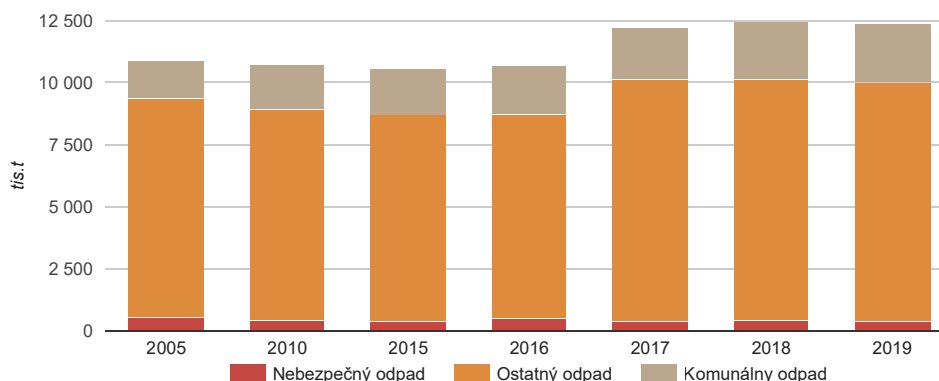
Kategória odpadu	Množstvo
Nebezpečný odpad (NO)	373
Ostatný odpad (O)	9 665
Komunálny odpad (KO)	2 370
Spolu	12 408

Zdroj: MŽP SR

Poznámky:

v KO sú zastúpené obe kategórie odpadu (O aj NO), jeho vyčlenenie je potrebné z dôvodu osobitného charakteru odpadu a režimu, ktorý sa na KO vzťahuje.

Graf 100 I Vývoj vzniku odpadov

Zdroj: MŽP SR, ŠÚ SR

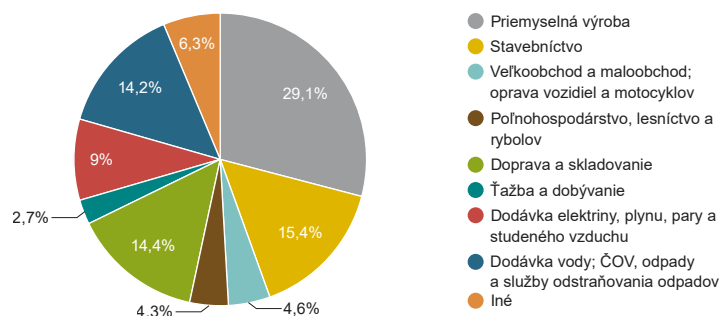
Poznámky:

v KO sú zastúpené obe kategórie odpadu (O aj NO), jeho vyčlenenie je potrebné z dôvodu osobitného charakteru odpadu a režimu, ktorý sa na KO vzťahuje

V produkcii odpadov podľa klasifikácie ekonomických činností SK NACE je najväčším producentom odpadov priemyselná výroba (hlavne ostatný odpad), ktorá sa na celkovej

produkcii odpadov podieľa 29,1 %, za ňou nasleduje stavebníctvo 15,4 % podielom.

Graf 101 I Vznik odpadov podľa NACE (2019)

Zdroj: MŽP SR

Dominantnou činnosťou zhodnotenia je s 28,8 % podielom z celkového množstva vzniknutých odpadov materiálové zhodnotenie. Aj naďalej ostáva problémom vysoký po-

diel skládkovania odpadov, až 23,1 % z celkového množstva vzniknutých odpadov.

Tabuľka 039 I Nakladanie s odpadmi vrátane KO (2019) (t)

Spôsob nakladania	
Skládkovanie	2 864 966
Spálenie bez energetického využitia	96 035
Iné zneškodnenie	354 825
Spálenie s energetickým využitím	442 776
Materiálové zhodnotenie (recyklácia)	3 570 770
Iné zhodnotenie	901 962
Iné nakladanie	4 176 335
Spolu	12 407 669

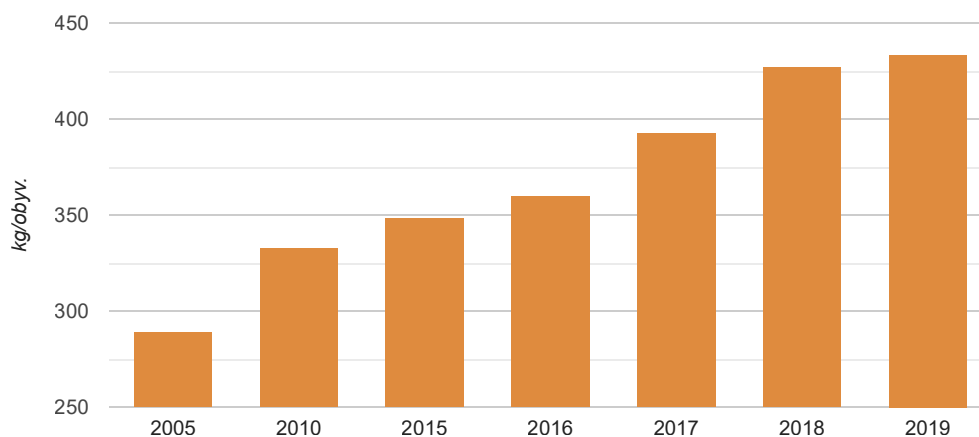
Zdroj: MŽP SR

Komunálny odpad

V roku 2019 vzniklo v SR **2 369 725 ton** komunálnych odpadov, čo predstavuje **434 kg KO na obyvateľa**. V porovnaní s rokom 2018 to predstavuje nárast o 7 kg KO na obyvateľa.

la. Produkcia komunálneho odpadu od roku 2005 vzrástla o 52,1 %. Medziročne došlo k nárastu komunálneho odpadu o 1,9 %.

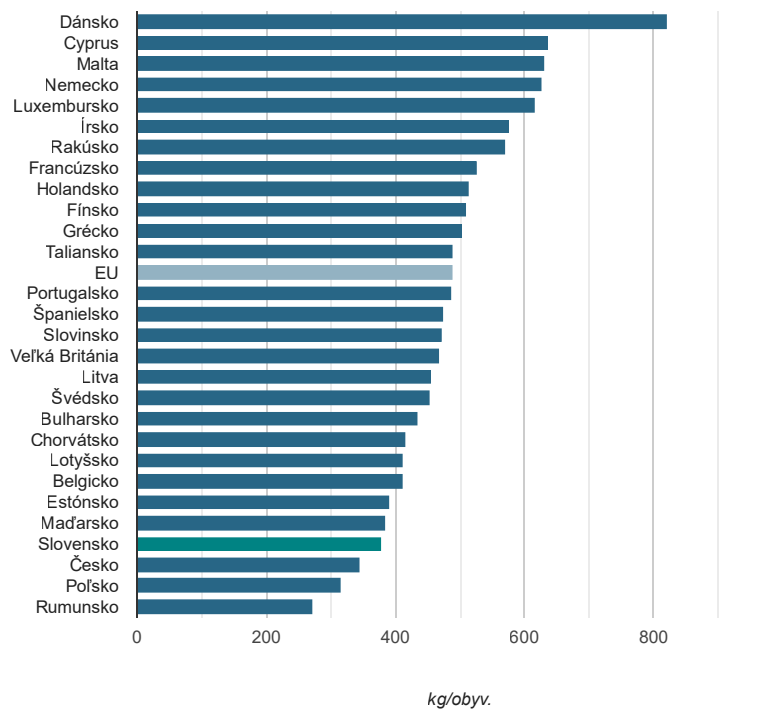
Graf 102 | Vývoj v množstve komunálnych odpadov na obyvateľa

Zdroj: ŠÚ SR

V celoeurópskom porovnaní patrí SR medzi krajiny s nižšou produkciou KO.

Graf 103 | Medzinárodné porovnanie vzniku komunálneho odpadu (2017)

Zdroj: Eurostat

Poznámka:

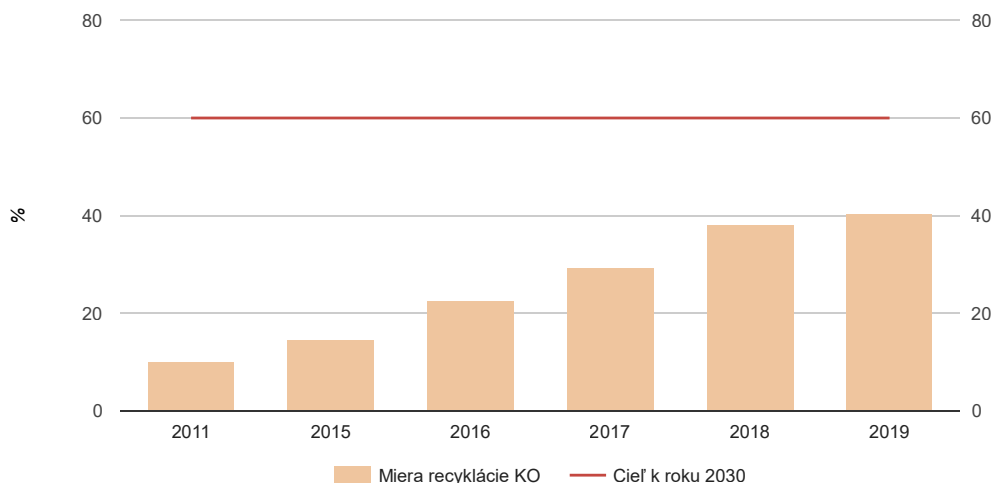
Údaje za KO sú bez drobného stavebného odpadu (DSO)

SMEROM K OBEHOVÉMU HOSPODÁRSTVU

Dominantnou činnosťou nakladania s KO bolo skládkovanie odpadov. Podiel skládkovaných komunálnych odpadov na celkovom nakladaní bol 50,6 %, čo predstavuje medziročný pokles o 3,2 %. **Recyklácia** komunálnych odpadov dosiahla v roku 2019 úroveň 40,3 %.

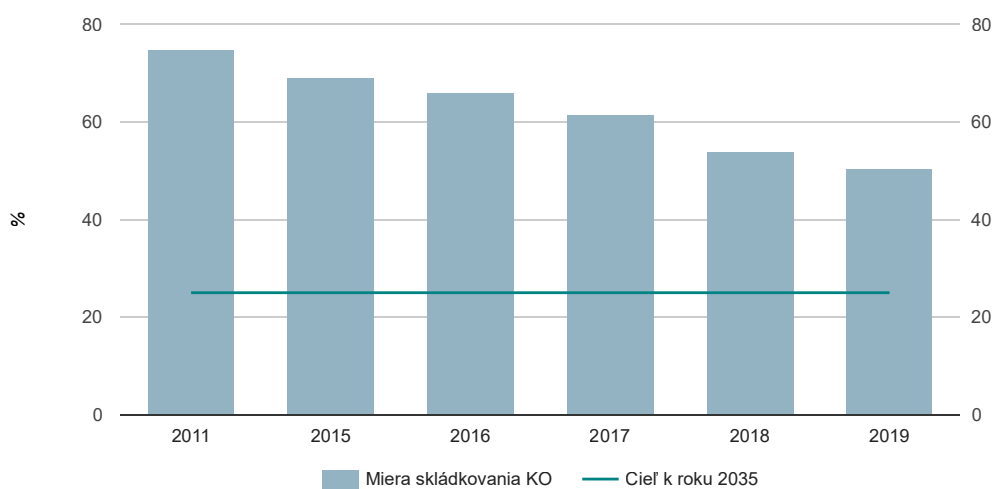
Cieľom **Envirostratégie 2030** je do roku 2030 zvýšiť mieru recyklácie komunálneho odpadu, vrátane jeho prípravy na opätovné použitie, na 60 % a do roku 2035 znížiť mieru jeho skládkovania na menej ako 25 %.

Graf 104 | Vývoj miery recyklácie komunálneho odpadu

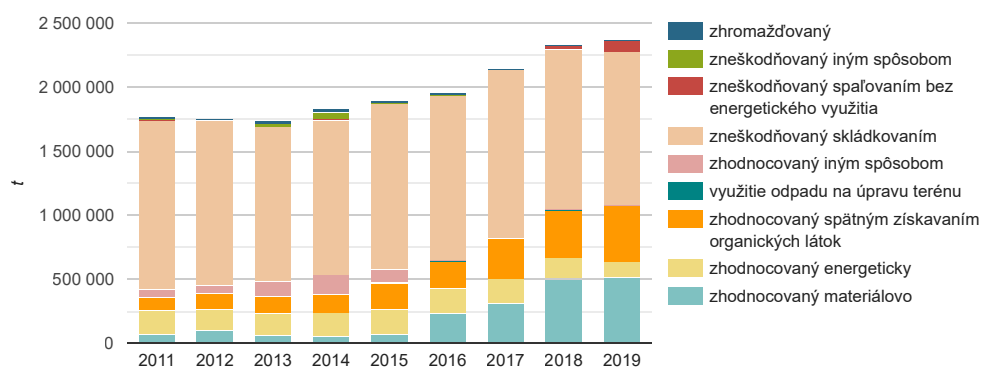
Zdroj: ŠÚ SR

Graf 105 | Vývoj miery skládkovania komunálneho odpadu

Zdroj: ŠÚ SR

Graf 106 | Vývoj množstva komunálneho odpadu podľa spôsobu nakladania

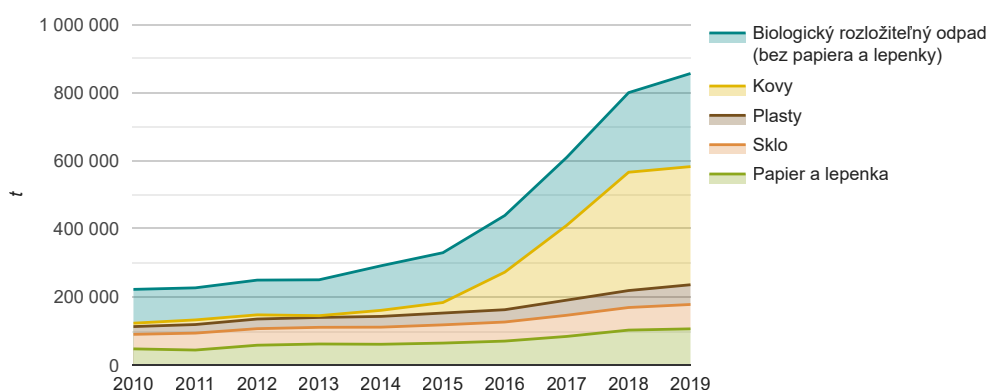
Zdroj: ŠÚ SR

V súčasnosti platí v SR povinnosť pre obec zaviesť a zabezpečiť vykonávanie triedeného zberu pre **triedený zber „klasických zložiek“** KO, t. j. papier a lepenka, sklo, plasty a kovy a biologicky rozložiteľné komunálne odpady (BRKO) okrem tých, ktorých pôvodcom je prevádzkovateľ kuchyne. Triedený zber KO je hodnotený **ako nedostatočný** a v zmysle požiadaviek rámcovej smernice o odpade v súvislosti s cieľom dosiahnuť **úroveň recyklácie KO 50 %** je potrebné účinnosť zberu zvýšiť, pričom je potrebné zabezpečiť aj zber

biologicky rozložiteľného kuchynského odpadu, jedlého oleja a tukov, dreva, elektroodpadu, použitých batérií a akumulátorov, textilu a šatstva.

Z dlhodobého sledovania triedeného zberu KO možno pozorovať **mierne stúpajúci trend množstva vytriedených zložiek KO**, z hľadiska záväzkov SR v oblasti prípravy na opätovné použitie a recykláciu odpadu však bude potrebné triedený zber výraznejšie zintenzívniť.

Graf 107 I Vývoj triedeného zberu zložiek komunálnych odpadov

Zdroj: MŽP SR, ŠÚ SR

Podobne ako pri ostatných triedených zložkách KO, bude potrebné efektivitu triedeného zberu komunálnych bioodpadov výrazne intenzifikovať za účelom dosiahnutia

cieľov v oblasti znižovania množstva bioodpadov (BRKO) zneškodňovaných skládkovaním.

Tabuľka 040 I Vytriedený biologicky rozložiteľný komunálny odpad (okrem papiera a lepenky) (2019) (t)

Kód odpadu	Odpad	Množstvo BRKO
200108	Biologicky rozložiteľný kuchynský a reštauračný odpad	4 156
200125	Jedlé oleje a tuky	425
200138	Drevo iné ako uvedené v 200137	20 097
200201	Biologicky rozložiteľný odpad	247 673
200302	Odpad z trhovísk	985

Zdroj: MŽP SR

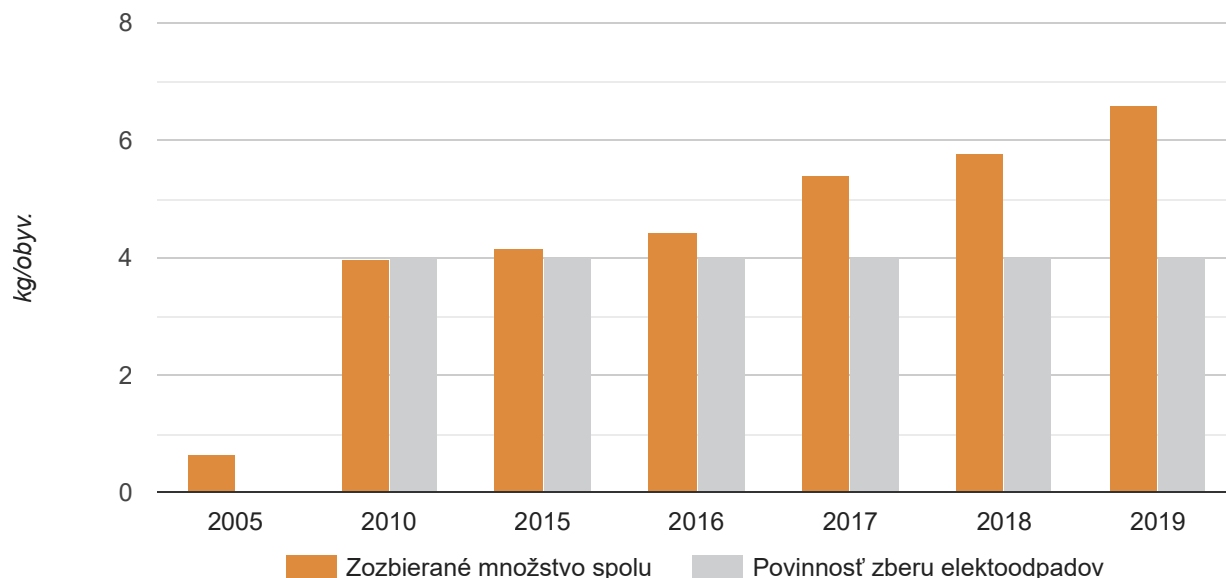
Elektroodpady

Výrobcovia elektrozariadení majú povinnosť plniť limity zberu, zhodnocovania, resp. recyklácie a opätovného použitia elektroodpadu. Z pohľadu plnenia cieľov stanovených v smernici Európskeho parlamentu a Rady 2012/19/EÚ o odpade z elektrických a elektronických zariadení (OEEZ)

MŽP SR od roku 2016 sleduje a vyhodnocuje plnenie cieľa zberu ako minimálny hmotnostný podiel zberu z priemernej hmotnosti elektrozariadení uvedených na trh v SR v predchádzajúcich troch rokoch.

Graf 108 I Vývoj v zozbieranom množstve elektroodpadov z domácností

Zdroj: MŽP SR

Poznámka: Od roku 2010 stanovený cieľ plnenia zberu 4kg/obyv.

V roku 2019 bolo z domácností zozbieraných 36 230,987 ton elektroodpadov, čo predstavuje 6,6 kg/obyv.. Ciele pre zhodnocovanie a recykláciu elektroodpadov boli splnené

pre všetky jednotlivé kategórie elektroodpadov okrem odpadov zo svetelných zdrojov s obsahom ortuti.

Tabuľka 041 I Plnenie miery zhodnocovania a recyklačnej efektivity elektroodpadov (2019)

Kategória	Zhodnotenie (t)	Miera zhodnotenia (%)	Cieľ (%)	Recyklácia a príprava na opätovné použitie (t)	Z toho príprava na opätovné použitie (t)	Miera recyklácie (%)	Cieľ (%)
1 Zariadenia na tepelnú výmenu	5 491,244	90,23	85	5 450,774	0	89,57	80
2 Obrazovky, monitory	4 465,153	95,28	80	4 422,487	0	94,37	70
3 Svetelné zdroje	383,291	89,5	-	380,271	192,81	88,79	80
3a Svetelné zdroje s obsahom ortuti	243,783	72,88	-	243,754	133,806	72,87	80
4 Veľké zariadenia	14 766,221	91,24	85	14 693,611	144,619	90,79	80
4c Fotovoltické panely	24,622	88,57	85	24,622	0	88,57	80
5 Malé zariadenia	7 818,52	91,8	75	7 750,801	400,315	91	55
6 Malé IT a telekomunikačné zariadenia	2 686,677	92,55	75	2 676,718	0	92,21	55

Zdroj: MŽP SR

Staré vozidlá

V roku 2019 bolo na území SR spracovaných 52 722 kusov starých vozidiel, čo predstavuje v porovnaní s rokom 2018

nárast o 34 %.

Tabuľka 042 I Celkové opätovné použitie častí starých vozidiel, zhodnocovanie odpadov zo spracovania starých vozidiel a recyklácia, počet spracovaných starých vozidiel a celková hmotnosť spracovaných starých vozidiel (2019)

Opätovné použitie (t)	Celková recyklácia (t)	Celkové zhodnocovanie (t)	Celkové opätovné použitie a recyklácia	Limit pre opätovné použitie častí starých vozidiel a recykláciu starých vozidiel*	Celkové opätovné použitie a zhodnocovanie	Limit pre opätovné použitie častí starých vozidiel a zhodnocovanie odpadov zo spracovania starých vozidiel*
955,55	49 200,52	50 067,36	95,5 % (50 156,075 t)	85 %	97,1 % (51 022,913 t)	95 %
Počet kusov spracovaných starých vozidiel (ks)					52 722	
Celková hmotnosť spracovaných starých vozidiel (t)					52 541,50	

Zdroj: MŽP SR

* Limity činností k priemernej hmotnosti jedného vozidla sú od roku 2015 platné pre všetky vozidlá

Odpadové pneumatiky

V nakladaní s odpadovými pneumatikami prevláda dlhodobé materiálové zhodnocovanie. V roku 2019 dosiahla úroveň ich materiálového zhodnotenia 87,4 %, energeticky ich bolo zhodnotených 5,5 %. Skládkovanie odpadových pneumatík je podľa zákona o odpadoch zakázané (Pozn.: okrem pneumatík, ktoré sú použité ako konštrukčný materiál pri budovaní

skládky, pneumatík z bicyklov a pneumatík s väčším vonkajším priemerom ako 1400 mm). Cieľom pre odpadové pneumatiky je do roku 2020 dosiahnuť mieru materiálového zhodnocovania na úrovni 80 % s 15 % energetickým zhodnocovaním, čo sa v roku 2019 podarilo naplniť.

Obaly a odpady z obalov

Celkové množstvo odpadov z obalov narastá. Miera recyklácie narastla zo 45,21 % v roku 2005 na 66,60 % v roku 2018, čím sa plní cieľ recyklovať aspoň 65 % hmotnosti všetkých

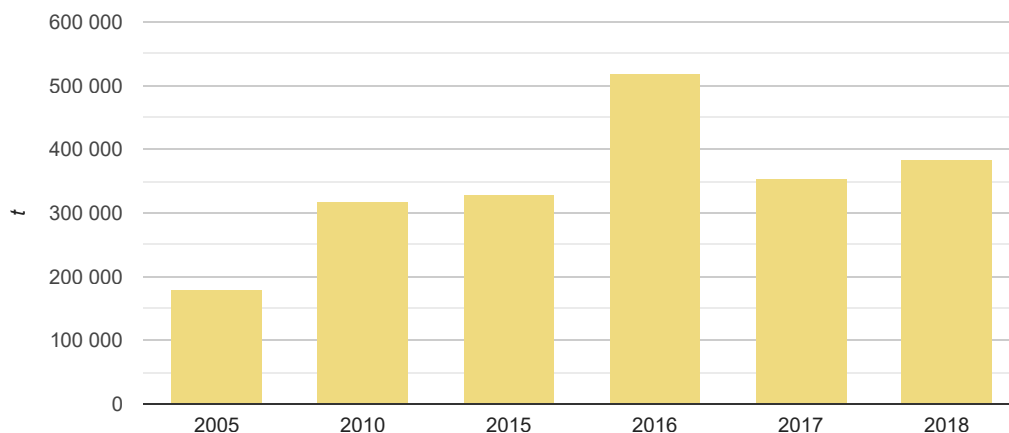
odpadov z obalov do roku 2025. V prípade konkrétnych materiálov sú minimálne stanovené ciele recyklácie do roku 2025 u väčšiny z nich plnené už v súčasnosti.

Tabuľka 043 I Vznik a nakladanie s odpadmi z obalov (2018)

Materiál	Množstvo (t)	Recyklácia (%)	Minimálny cieľ recyklácie do roku 2025 (%)	Zhodnocovanie (%)
Sklo	63 763,19	68,60	70	68,65
Plasty	79 232,50	51,41	50	60,06
Papier	177 943,54	76,73	75	77,04
Kovy	28 434,16	75,44	70 - železné kovy 50 - hliník	75,72
Drevo	34 960,35	53,37	25	55,75
Iné	396,81	23,82	-	65,22
Spolu	384 730,55	66,60		69,12

Zdroj: MŽP SR

Graf 109 I Vývoj vzniku odpadov z obalov

Zdroj: MŽP SR

Použité batérie a akumulátory

V roku 2019 bolo vyzbieraných 890,7 ton použitých prenosných batérií a akumulátorov, čo predstavuje zberový podiel 52,61 %.

Tabuľka 044 I Zber použitých prenosných batérií a akumulátorov (2019)

	Vyzbierané množstvo (t)	Zberový podiel (%)
Použité prenosné batérie a akumulátory	890,7	52,61

Zdroj: MŽP SR

Tabuľka 045 I Recyklačná účinnosť pre použité batérie a akumulátory

Druh	2011 (%)	2012 (%)	2013 (%)	2014 (%)	2015 (%)	2016 (%)	2017 (%)	2018 (%)	2019 (%)	Cieľ (%)
Olovené	96	97	93	87	92	90,5	90,51	91,4	91,2	90
Ni-Cd	84	97	83	76	80	80,9	78,98	77,18	77,58	75
Ostatné	98	97	89	64	61	65,3	67,38	66	68,3	60

Zdroj: MŽP SR

CEZHRANIČNÁ PREPRAVA ODPADOV – DOVOZ, VÝVOZ A TRANZIT ODPADOV

V roku 2019 vydalo MŽP SR celkom 152 rozhodnutí na cezhraničnú prepravu odpadov, ktoré povoľovali cezhraničný pohyb odpadov v zmysle nariadenia Európskeho parlamentu a Rady 1013/2006/ES o preprave odpadu.

Tabuľka 046 I Prehľad platnosti a počtu rozhodnutí vydaných v roku 2019

Platnosť do roku	Dovoz	Spätný dovoz	Vývoz	Tranzit	Celkom
2019	5	1	7	8	21
2020	60		23	36	119
2021	1		4	2	7
2022			2	3	5
Spolu	66	1	36	49	152

Zdroj: MŽP SR

Tabuľka 047 I Celkové množstvá odpadov povolených na cezhraničný pohyb odpadov na základe povolení vydaných v roku 2019 v členení podľa jednotlivých krajín (t)

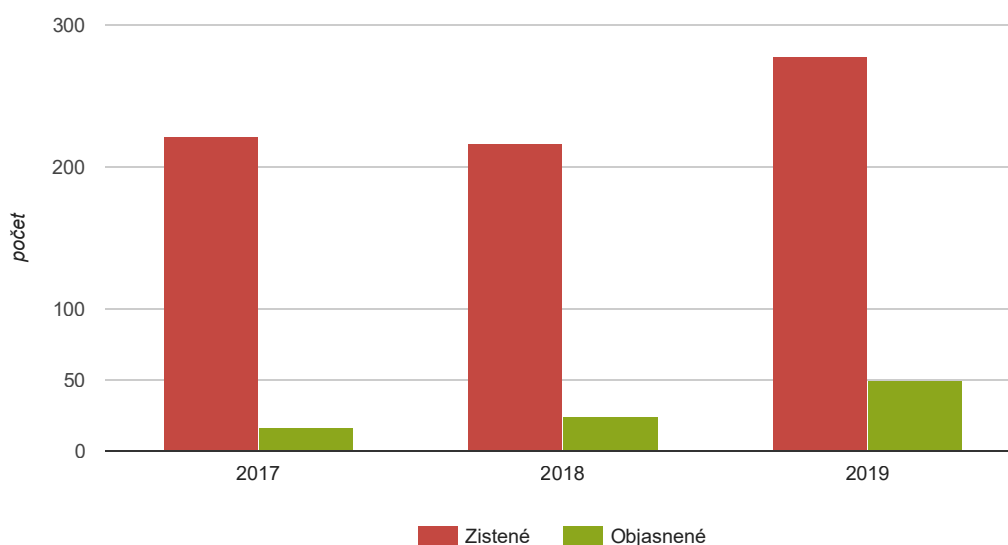
Krajina	Dovoz	Spätný dovoz	Vývoz
Belgicko	23 000		1 000
Bulharsko			1 800
Česká republika	24 320		15 011
Holandsko			144
Chorvátsko	2 000		
Maďarsko	48 100		200
Nemecko	15 145		2 316
Poľsko			1 000
Rakúsko	287 330		35 900
Rumunsko			3 500
Slovinsko	15 210	39 300	
Taliansko	134 110		
Švajčiarsko	5 000		40
Celkom	554 215	39 300	60 911

Zdroj: MŽP SR

ENVIRONMENTÁLNA KRIMINALITA – NEOPRÁVNENÉ NAKLADANIE S ODPADOM

Za oblasť neoprávneného nakladania s odpadom, bolo v roku 2019 zistených zločkami kriminálnej polície v rámci environmentálnej trestnej činnosti 277 prípadov s objasnenosťou 23 prípadov (8,3 %). Zároveň sa v roku 2019 dodatočne objasnilo

ďalších 26 trestných činov zistených v predchádzajúcom období (pred rokom 2019). Objasnenosť prípadov v porovnaní s rokom 2018 klesla o 2,8 % a v porovnaní s rokom 2017 stúpila o 1,1 %.

Graf 110 I Objasnené a zistené trestné činy v oblasti neoprávneného nakladania s odpadom

Zdroj: MV SR

Poznámky:

* údaj za rok 2019 obsahuje aj dodatočne objasnené prípady

ZELENÉ VEREJNÉ OBSTARÁVANIE

Zákon č. 343/2015 Z. z. o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov umožňuje **uplatniť environmentálne aspekty vo verejnom obstarávaní** vo všetkých štádiách verejného obstarávania, a to v rámci:

- podmienok účasti,
- technických požiadaviek pri opise predmetu zákazky,
- kritérií na vyhodnotenie ponúk a
- pri osobitných podmienkach na plnenie zmluvy.

Zelené verejné obstarávanie (Green Public Procurement - GPP) predstavuje osobitnú formu verejného obstarávania, v rámci ktorej verejné orgány integrujú environmentálne požiadavky do postupov verejného obstarávania za účelom nadobudnutia tovarov, služieb alebo stavebných prác so zníženým negatívnym vplyvom na životné prostredie v rámci celého životného cyklu.

V podmienkach SR je GPP považované za **dobrovoľný nástroj environmentálnej politiky**, uplatňovaním ktorého možno dosiahnuť súčasne efektívne využívanie finančných zdrojov, ochranu ŽP, zdravia a tiež podporu obehového hospodárstva. V roku 2016 bol uznesením vlády SR č. 590 schválený v poradí tretí **Národný akčný plán pre zelené verejné obstarávanie v SR na roky 2016 – 2020** (NAP GPP III). Strategickým cieľom NAP GPP III je dosiahnuť **do roku 2020**

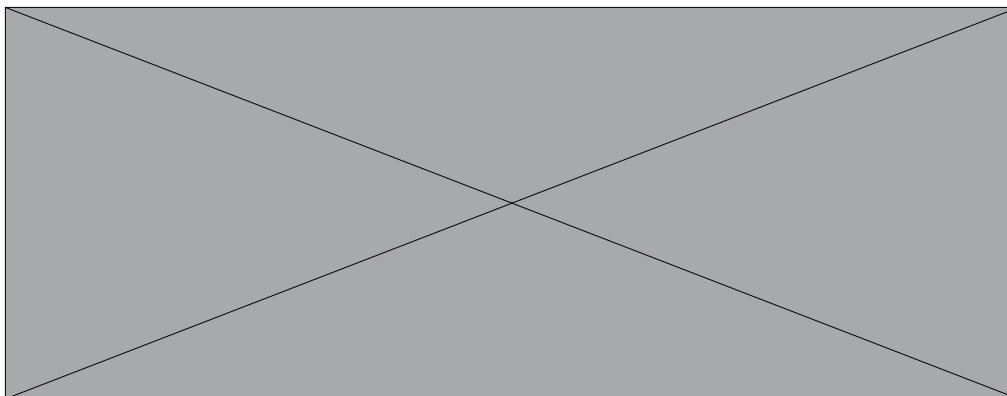
podiel 50 % zrealizovaných zelených zákaziek orgánmi štátnej správy z celkového objemu nimi uzatvorených zmlúv pre vybrané skupiny produktov. Podľa **Envirostratégie 2030** by mal tento podiel v roku 2030 dosiahnuť až **70 % z celkovej hodnoty verejného obstarávania**.

Sledovanie pokroku/vývoja GPP sa vykonáva každoročným monitorovaním, ktorým sa hodnotí úroveň uplatňovania GPP v SR na základe dvoch kvantitatívnych indikátorov, a to:

- Indikátor 1: percentuálny podiel GPP z celkového verejného obstarávania **vo väzbe na počet zákaziek** (zmlúv, objednávok, nákupov) za kalendárny rok;
- Indikátor 2: percentuálny podiel GPP z celkového verejného obstarávania **vo väzbe na hodnotu uskutočnených zákaziek** (zmlúv, objednávok, nákupov) za kalendárny rok.

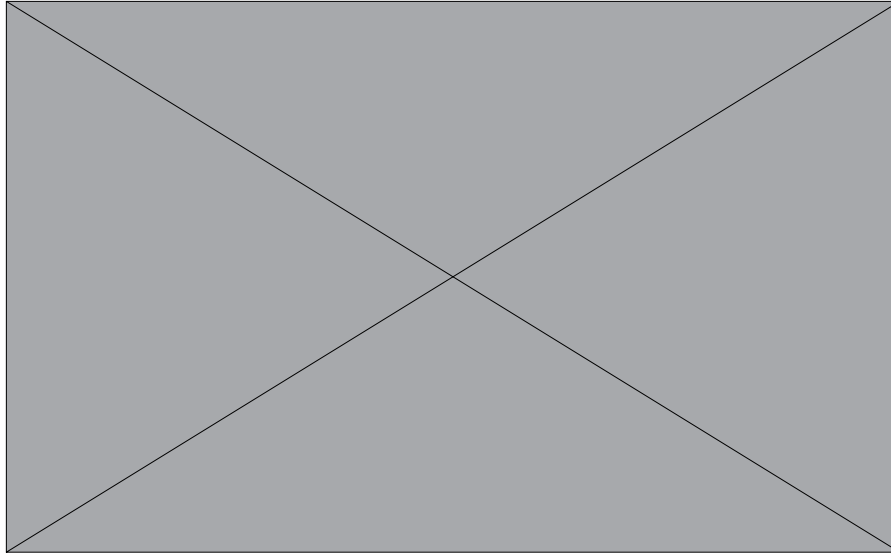
Za **rok 2019** sa v rámci monitorovania úrovne uplatňovania GPP v SR sledovali celkové počty a hodnoty **nadlimitných, podlimitných a zákaziek s nízkou hodnotou** v členení na tovary, služby a stavebné práce. Oslovených bolo 4 271 verejných inštitúcií (orgány štátnej správy a im podriadené organizácie, samosprávne kraje a nimi zriadené organizácie, mestá a obce), z ktorých sa do dotazníkového prieskumu zapojilo 835 subjektov (20 %). V roku 2019 v rámci Indikátora 1 bola dosiahnutá úroveň 0,31 % a indikátora 2 bola úroveň 10,92 %.

Graf 111 I Hodnoty indikátora 1 úrovne uplatňovania GPP v SR v rámci rokov 2017 – 2019 v členení na orgány štátnej správy a im podriadené organizácie a na samosprávne kraje, mestá, obce a nimi zriadené organizácie

Zdroj: SAŽP

Graf 112 I Hodnoty indikátora 2 úrovne uplatňovania GPP v SR v rámci rokov 2017 – 2019 v členení na orgány štátnej správy a im podriadené organizácie a na samosprávne kraje, mestá, obce a nimi zriadené organizácie

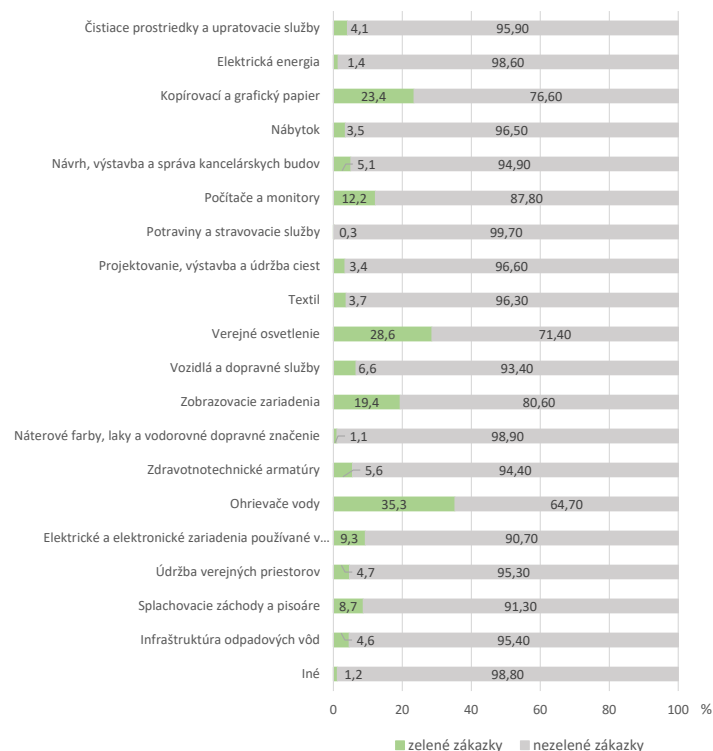
Zdroj: SAŽP

Na základe vývoja uplatňovania GPP je dôvodné predpokladať, že cieľ stanovený v NAP GPP III **sa nepodarí dosiahnuť**.

Úroveň uplatňovania zeleného verejného obstarávania v SR za rok 2019 sa hodnotila najmä v rámci obstarávania tovarov,

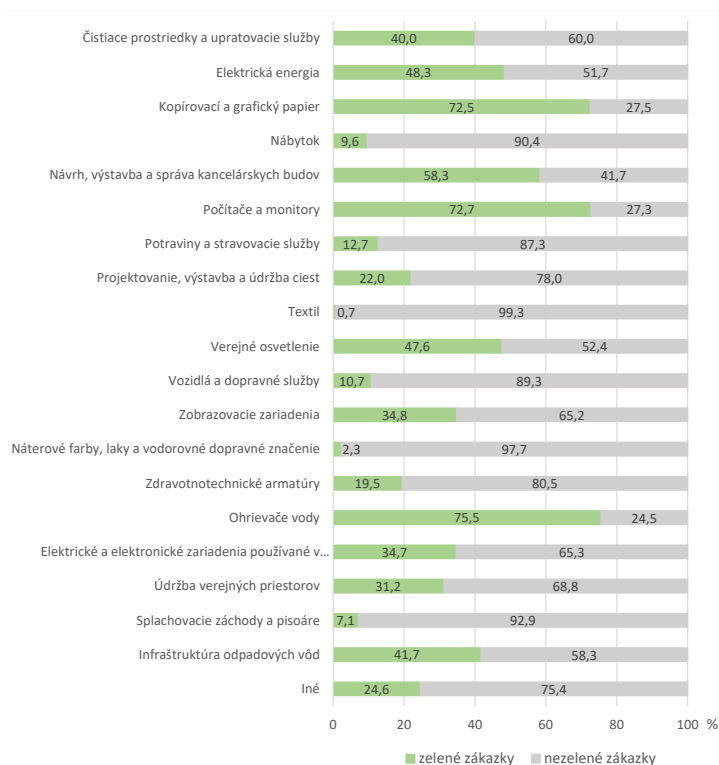
služieb a stavebných prác spadajúcich do **19 produktových skupín**, pre ktoré Európska komisia vytvorila a pravidelne aktualizuje tzv. environmentálne charakteristiky, ktoré je možné priamo využiť v súťažných podkladoch verejného obstarávania.

Graf 113 I Percentuálne vyjadrenie počtu zelených a nezelených zákaziek v produktových skupinách v rámci subjektov zúčastnených na monitorovaní v roku 2019 v nadväznosti na indikátor 1

Zdroj: SAŽP

Graf 114 I Percentuálne vyjadrenie hodnoty zelených a nezelených zákaziek v produktových skupinách v rámci subjektov zúčastnených na monitorovaní v roku 2019 v nadväznosti na indikátor 2

Zdroj: SAŽP

ENVIRONMENTÁLNE OZNAČOVANIE PRODUKTOV

Environmentálne označovanie produktov sa v SR realizuje od roku 1997, kedy bol vyhlásený Národný program environmentálneho hodnotenia a označovania výrobkov (NPEHOV). Prostredníctvom národnej schémy environmentálneho označovania MŽP SR udeľuje výrobkom a službám, ktoré splnili prísne environmentálne kritériá, národnú environmentálnu značku „**Environmentálne vhodný produkt**“ (EVP). Od roku 2002 podmienky a postup pri udeľovaní a používaní národnej značky upravuje zákon č. 469/2002 Z. z. o environmentálnom označovaní výrobkov v znení neskorších predpisov. Národné environmentálne kritériá pre určené skupiny

produktov sú vydávané ako osobitné podmienky formou oznámení MŽP SR a uverejňované vo Vestníkoch MŽP SR. Celkovo od roku 1997 boli vytvorené národné environmentálne kritériá na **40 skupín produktov**. V roku 2019 boli platné osobitné podmienky pre 16 skupín produktov.

V SR bolo celkovo **od roku 1997** posúdených a ocenených značkou „Environmentálne vhodný produkt“ **269 produktov**. **V roku 2019** dochádza k nárastu, kedy bola udelená národná značka EVP **17 novým produktom**.

Tabuľka 048 I Prehľad celkového počtu produktov s právom používať národnú environmentálnu značku „Environmentálne vhodný produkt (EVP)“ v jednotlivých rokoch

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Počet produktov	148	147	146	117	130	105	105	49	43	43	60

Zdroj: SAŽP

Tabuľka 049 I Produkty, ktoré mali právo používať značku „Environmentálne vhodný produkt (EVP)“ v roku 2019**Držiteľ značky/Názov produktu****Johan ENVIRO, s. r. o., Bratislava**

Univerzálne sorpčné materiály z netkanej textílie: E1000, E1000 EKO BG, E348U, E348U EKO, E1500, E1500 EKO BG, E1500S, E1500S EKO BG, EM36, EM36 EKO, GL 150, GL 150 EKO

Hydrofóbne sorpčné materiály z netkanej textílie: E150M, E150M EKO, E150SM, E150SM EKO, E100M, E100M EKO, E810, E810 EKO, E10P, E10P EKO, E348P, E348P EKO, E25, E25 EKO, Spagettex, Spagettex EKO

Považská cementáreň, a. s., Ladce

Cementy: CEM I 42,5 N Chromatmin, CEM I 42,5 N, CEM I 42,5 R, CEM I 52,5 R, CEM II/A-LL 42,5 R, CEM II/B-S 32,5 R Chromatmin, CEM II/B-S 32,5 R, CEM II/B-M (S-L) 32,5 R, CEM II/B-M (S-L) 32,5 R Chromatmin, CEM II/B-S 42,5 N, CEM III/A 32,5 N, CEM III/A 32,5 N Chromatmin, CEM III/B 32,5 N, CEM III/B 32,5 N-SR, CEM II A-S 42,5 R, CEM II A-S 42,5 R Chromatmin*

CRH (Slovensko), a. s., Rohožník (závod Turňa nad Bodvou)

Cementy: CEM I 52,5 R*, CEM I 42,5 R*, CEM II/A-S 42,5 R*, CEM II/A-S 42,5 N*, CEM II/B-S 42,5 N*, CEM III/A 32,5 R*, CEM III/B 32,5 N - LH/SR*, CEM III/A 32,5 N*, EXTRACEM*, MULTICEM+ PLUS*, FLEXICEM*

Maccaferri Manufacturing Europe, s. r. o., Senica

Gabióny*, Reno Matrace*, Terramesh systém*, Green Terramesh*
Terramesh Mineral*

Poznámky:

* produkty, ktorým bola udelená značka EVP v roku 2019. Ostatným produktom uvedeným v tabuľke bola udelená značka EVP v predchádzajúcich rokoch a platí po dobu troch rokov od dňa uzatvorenia licenčnej zmluvy medzi držiteľom a MŽP SR.

Zdroj: register EVP

Vstupom SR do EÚ v roku 2004 vznikla pre žiadateľov možnosť získať na produkty európsku environmentálnu značku „Environmentálnu značku EÚ“ (EU Ecolabel), ktorá bola do roku 2010 známa pod názvom „Európsky kvet“. V rámci Európy bolo ocenených Environmentálnou značkou Európskej

únie 70 692 produktov v 24 rôznych skupinách produktov (stav k marcu 2020).

Klesajúci trend v počte produktov s právom používať Environmentálnu značku EÚ v SR pokračuje aj v roku 2019, kedy celkový počet produktov **klesol na 6**.

Tabuľka 050 I Vývoj počtu produktov s právom používať Environmentálnu značku EÚ

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Počet produktov	1	5	5	3	3	9	9	131	129	8	8	6

Zdroj: SAŽP

Tabuľka 051 I Produkty, ktoré mali právo používať Environmentálnu značku EÚ (produkty posúdené a ocenené v SR) v roku 2019

Držiteľ značky/ Názov produktu
SHP Harmanec, a. s., Harmanec Toaletný papier recyklovaný s belosťou od 76 % ISO
SLOVENSKÁ GRAFIA, a. s., Bratislava Výrobky z potlačeného papiera: 1. Reklamné materiály a spravodajské letáky 2. Periodiká 3. Katalógy 4. Letáky 5. Brožúry

Poznámky:

Produktom uvedeným v tabuľke bola udelená značka EÚ v predchádzajúcich rokoch a platí určené obdobie (cca 4 a viac rokov), ktoré začína dňom uzatvorenia licenčnej zmluvy medzi držiteľom a MŽP SR.

Zdroj: Register Ecolabel

SCHÉMA SPOLOČENSTVA PRE ENVIRONMENTÁLNE MANAŽÉRSTVO A AUDIT

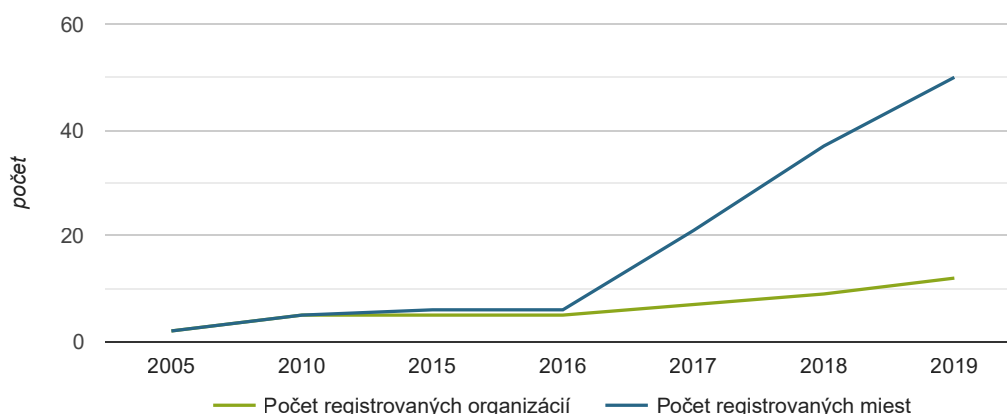
Schéma Spoločenstva pre environmentálne manažérstvo a audit (EMAS) je dobrovoľným nástrojom pre organizácie, ktoré chcú zhodnocovať a zlepšovať svoje environmentálne správanie. Zavedením schémy EMAS organizácie deklarujú súlad s právnymi predpismi v životnom prostredí, miestnu zodpovednosť, aktívne zapojenie zamestnancov, spoľahlivosť a dôveryhodnosť uverejnených informácií o životnom prostredí.

Podmienky pre účasť organizácií v EMAS stanovuje nariadenie EP a Rady (ES) č. 1221/2009 o dobrovoľnej účasti organizácií v schéme Spoločenstva pre environmentálne mana-

žérstvo a auditu a nariadenia č. 1505/2017 a č. 2026/2018, ktoré revidujú prílohy I - IV nariadenia č. 1221/2009. Na národnej úrovni stanovuje podmienky v schéme EMAS zákon č. 351/2012 Z. z. o environmentálnom overovaní a registrácii organizácií v schéme EÚ pre environmentálne manažérstvo a audit a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

K 31. decembru 2019 je v národnom registri EMAS zapísaných **10 organizácií s 47 miestami** a 2 organizácie pod združenou registráciou EÚ s 3 miestami v SR.

Graf 115 I Vývoj registrácie v schéme EMAS: Počet registrovaných organizácií a ich miest v schéme EMAS

Zdroj: SAŽP

Tabuľka 052 I Zoznam spoločností a ich sektorové pôsobenie pod registráciou EMAS k 31.12.2019

SEWA, a. s.,	SEKCIA M – ODBORNÉ, VEDECKÉ A TECHNICKÉ ČINNOSTI
ŽOS-EKO, s. r. o.,	SEKCIA E–DODÁVKA VODY; ČISTENIE A ODVOD ODPADOVÝCH VÔD, ODPA- DY A SLUŽBY ODSTRANOVANIA ODPADOV
EUROVIA SK, a. s.,	SEKCIA C – PRIEMYSELNÁ VÝROBA SEKCIA F – STAVEBNÍCTVO SEKCIA N – ADMINISTRATÍVNE A PODPORNÉ SLUŽBY
PROSPECT, spol. s r. o.,	SEKCIA E–DODÁVKA VODY; ČISTENIE A ODVOD ODPADOVÝCH VÔD, ODPA- DY A SLUŽBY ODSTRANOVANIA ODPADOV SEKCIA F – STAVEBNÍCTVO SEKCIA G – VEĽKOOBCHOD A MALOOBCHOD; OPRAVA MOTOROVÝCH VOZIDIEL A MOTOCYKLOV
STRABAG, s. r. o.,	SEKCIA C – PRIEMYSELNÁ VÝROBA SEKCIA F – STAVEBNÍCTVO
Váhostav – SK, a. s.,	SEKCIA F – STAVEBNÍCTVO
PORR, s. r. o.,	SEKCIA F – STAVEBNÍCTVO
Skanska SK, a. s.,	SEKCIA F – STAVEBNÍCTVO
CED Consulting, s. r. o.,	SEKCIA M – ODBORNÉ, VEDECKÉ A TECHNICKÉ ČINNOSTI
AVA – stav, s. r. o.	SEKCIA F – STAVEBNÍCTVO
Združená registrácia v rámci EÚ	
Schaeffler Kysuce, s. r. o., Schaeffler Skalica, s. r. o.,	SEKCIA C – PRIEMYSELNÁ VÝROBA
Wiegel Sereď žiarové zinkovanie, s. r. o.	SEKCIA C – PRIEMYSELNÁ VÝROBA

Zdroj: register EMAS

EKONOMICKÁ A ZÁROVEŇ EKOLOGICKÁ ENERGIA

KLÚČOVÉ OTÁZKY A KLÚČOVÉ ZISTENIA

Darí sa naplňať prijaté ciele v oblasti znižovania energetickej náročnosti a zvyšovania energetickej efektívnosti?

V strednodobom porovnaní rokov 2005 – 2018 došlo k výraznému poklesu energetickej náročnosti (EN) hospodárstva SR. Napriek priaznivému vývoju patrí SR ku krajinám EÚ s vysokou EN.

Od roku 2014 dochádza k prerušeniu pozitívneho trendu zvyšovanie energetickej efektívnosti, podľa ktorej sa úspory energie prejavujú ako zníženie konečnej energetickej spotreby (KES) alebo primárnej energetickej spotreby (PES). V roku 2018 stúpila KES len minimálne, ale vzhľadom na jej rastúci trend v posledných rokoch znamenala KES v strednodobom hodnotení rokov 2005 – 2018 mierne rastúci trend. Najvýraznejšie medziročne stúpila KES kvapalných palív. Pozitívom je výrazný nárast KES obnoviteľných zdrojov a odpadov. Spomedzi sektorov mal v roku 2018 najväčší podiel na KES sektor priemyslu, kde bol zaznamenaný aj medziročný nárast. Negatívnym trendom v strednodobom porovnaní rokov 2005 – 2018 ostáva 50 % nárast KES v sektore dopravy.

PES medziročne poklesla len minimálne, v strednodobom porovnaní rokov 2005 – 2018 bol u PES sledovaný klesajúci trend, aj keď je možné badať v posledných rokoch podobný trend ako pri KES.

Aký je vývoj rozvoja obnoviteľných zdrojov energie s ohľadom na prijaté ciele?

V období rokov 2005 – 2018 vzrástol celkový podiel energie z obnoviteľných zdrojov energie (OZE). K dosiahnutiu národného cieľa 14 % podielu OZE do roku 2020 chýba 1,7 %. Spomedzi OZE dominovala vodná energia (výroba elektriny) a biomasa (výroba tepla a chladu).

Aký je vývoj emisií skleníkových plynov z energetiky?

V roku 2018 emisie skleníkových plynov v porovnaní s rokom 1990 **poklesli** o viac ako polovicu (bez započítania sektora LULUCF). Rovnako v strednodobom porovnaní emisie skleníkových plynov klesli. Väčšina emisií pochádzala zo spaľovania a transformácie fosilných palív. Klesol podiel emisií zo stacionárnych zdrojov, problémom ostáva spaľovanie fosilných palív v domácnostiach. Napriek tomuto výraznému poklesu pripadla v roku 2018 až polovica z celkových emisií skleníkových plynov na energetiku.

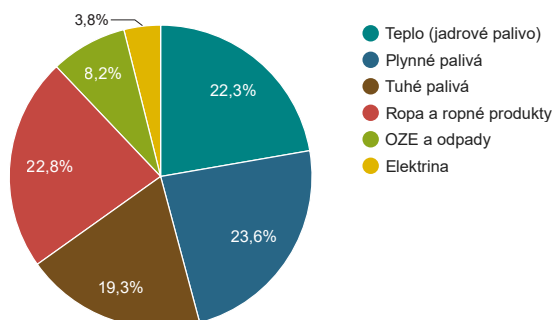
BILANCIA ENERGETICKÝCH ZDROJOV / ENERGETICKÁ BEZPEČNOSŤ

Z hľadiska prírodných podmienok je SR chudobná na primárne palivovo-energetické zdroje a až 90 % všetkých PEZ dováža. Domáce zdroje fosilných palív tvoria hnedé uhlie a lignit. Pri kvapalných a plyných zdrojoch energie tvorí domáca produkcia len cca 4 %. Dovozením sa zabezpečuje aj všetko čierne uhlie a jadrové palivo. Slovensko patrí ku krajinám s vysokou dovoznou závislosťou, ktorá v roku 2018 bola na úrovni 63,7 %.

SR má z pohľadu štruktúry použitých PEZ vyvážený podiel jednotlivých energetických zdrojov na hrubej domácej spotrebe (tzv. energetický mix). Pozitívnym trendom je dlhodobý pokles spotreby tuhých palív a zemného plynu a nárast spotreby OZE.

Hrubá domáca spotreba energie (HDS) dosiahla v roku 2018 hodnotu 724 124 TJ, čo predstavuje 9,7 % pokles oproti roku 2005. V medziročnom porovnaní bola HDS v roku 2018 cca na rovnakej úrovni ako v predchádzajúcom roku (nárast o 0,3 %).

Graf 116 | Energetický mix (2018)

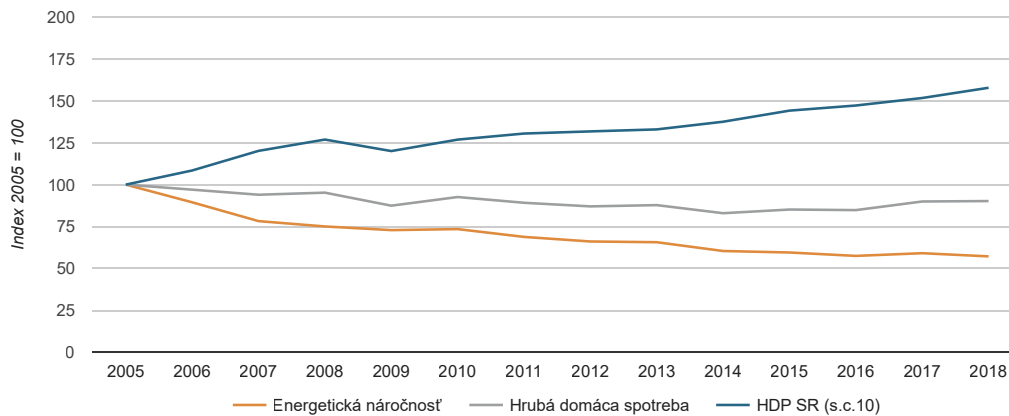
Zdroj: ŠÚ SR

ENERGETICKÁ NÁROČNOSŤ A ENERGETICKÁ EFEKTÍVNOSŤ

K dlhodobým cieľom energetickej politiky patrí **znižovanie energetickej náročnosti (EN)** hospodárstva SR na jednej strane a **zvyšovanie energetickej efektívnosti** vyjadrenej v podobe úspor energie (znižovanie PES a KES) na strane druhej.

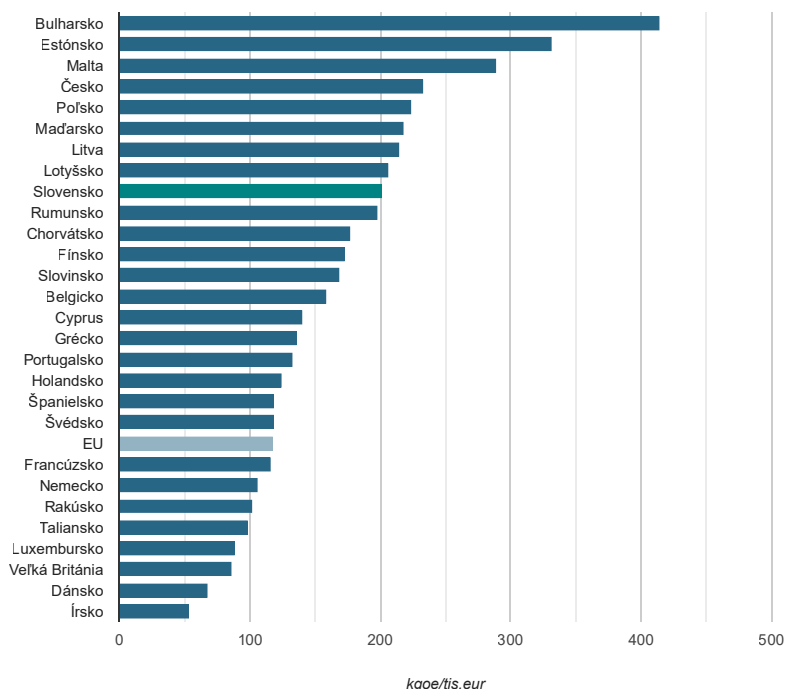
Od roku 2005 do roku 2018 klesla energetická náročnosť SR, definovaná ako podiel HDS k vytvorenému HDP o 42,9 %. Napriek priaznivému trendu mala SR v roku 2018 deviatu najvyššiu energetickú náročnosť v EÚ 28. Medziročne došlo v roku 2018 k 3,6 % poklesu energetickej náročnosti, ktorý bol spôsobený najmä 4,0 % medziročným nárastom HDP.

Graf 117 | Vývoj energetickej náročnosti, hrubej domácej spotreby energie a HDP s.c.10

Zdroj: ŠÚ SR

Graf 118 | Medzinárodné porovnanie energetickej náročnosti (2018)

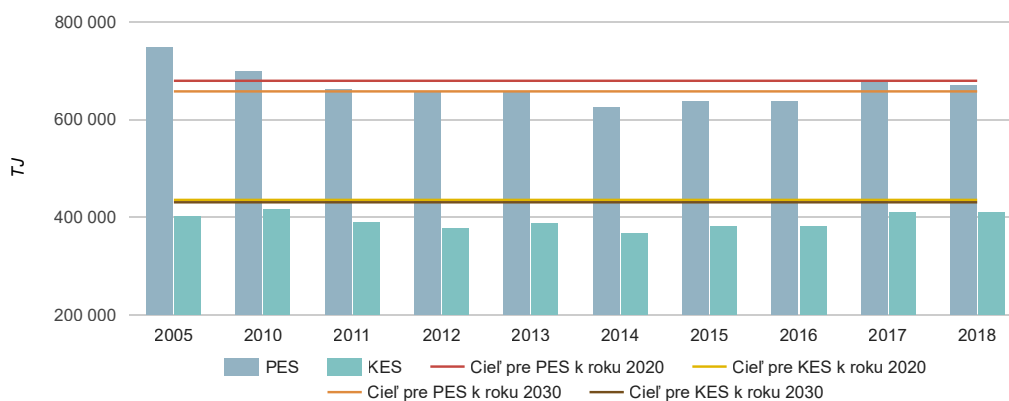

Zdroj: Eurostat

Energetická efektívnosť, úspora energie vyjadrená vo forme PES a KES, patrí k jedným z hlavných faktorov pri dosahovaní dlhodobých energetických a klimatických cieľov. SR prijala záväzok do roku **2020** dosiahnuť úspory energie vo výške **20 %** (vyjadrenej poklesom PES a KES). Pre rok **2030** je orientačný národný príspevok SR v oblasti energetickej efektívnosti v podobe úspor energie stanovaný na úrovni **30,3 %**. Primárna spotreba energie (PES) bola v roku 2018 na úrovni

671 567 TJ. V medzioročnom porovnaní rokov 2018 a 2017 došlo len k minimálnemu 0,7 % poklesu PES. V hodnotení rokov 2005 – 2018 klesla PES s miernymi výkyvmi o 13,4 %. V roku 2018 dosiahla konečná energetická spotreba hodnotu 411 924 TJ. Medzioročne KES stúpala len minimálne (0,4 %), ale vzhľadom k jej nárastom v predchádzajúcich rokoch, bol prerušený pozitívny trend jej poklesu do roku 2014 a KES v roku 2018 bola v porovnaní s rokom 2005 vyššia o 1,9 %.

Graf 119 | Vývoj primárnej energetickej spotreby a konečnej energetickej spotreby

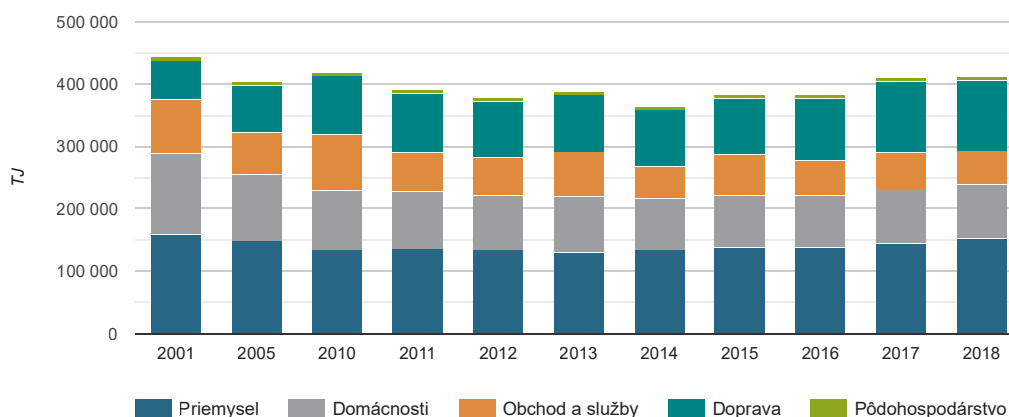

Zdroj: ŠÚ SR

Spomedzi sektorov mal v roku 2018 najväčší podiel na konečnej energetickej spotrebe priemysel s 37,0 %, nasledovný sektormi: doprava (27,4 %), domácnosti (20,9 %) a obchod a služby (13,4 %). Najnižší, len 1,3 % podiel mal sektor pôdo-

hospodárstva. Medziročne došlo v roku 2018 v porovnaní s predchádzajúcim rokom k nárastu KES len v sektore priemyslu (6,2 %). KES v ostatných sektoroch medziročne klesla.

Graf 120 I Vývoj konečnej energetickej spotreby v sektoroch hospodárstva

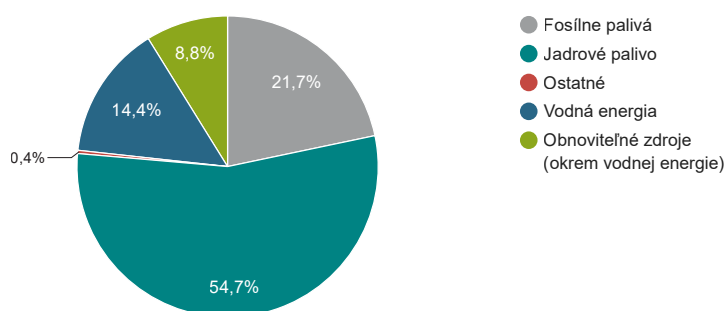
Zdroj: ŠÚ SR

UDRŽATEĽNOSŤ ENERGETIKY

Trend **výroby elektriny** kolisal. Pri dlhodobom porovnaní rokov 1993 – 2019 bol zaznamenaný 18,9 % nárast výroby elektriny, pri strednodobom porovnaní rokov 2005 – 2019 došlo k poklesu výroby elektriny (8,6 %) a medziročne v porovnaní s rokom 2018 výroba opäť stúpila (5,4 %).

V roku 2019 bolo na území SR vyrobených 28 610 GWh elektriny. SR má už v súčasnosti nízkouhlíkový mix zdrojov elektriny, nakoľko podiel bezuhlíkovej výroby elektriny sa v roku 2019 pohyboval na úrovni cca 80 %. Rovnako ako v predchádzajúcich rokoch, aj v roku 2019 bol najvyšší podiel elektriny vyrobený z jadrového paliva.

Graf 121 I Výroba elektriny podľa zdroja (2019)

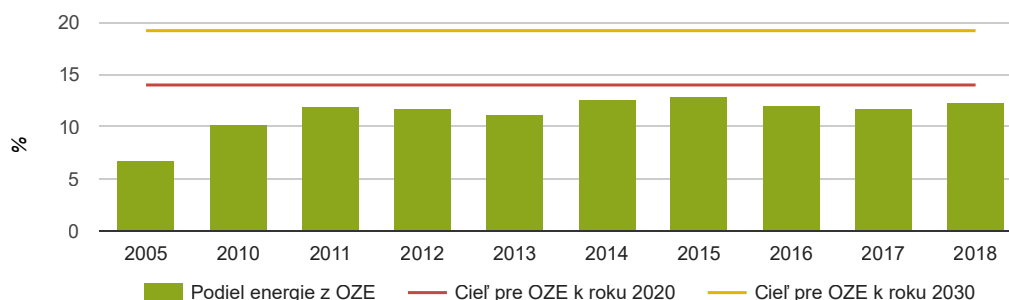

Zdroj: SEPS, a.s.

Jedným z cieľov Envirostratégie 2030 je rozvoj obnoviteľných zdrojov energie šetrných k životnému prostrediu. V tejto oblasti SR prijala národný cieľ do roku 2020 dosiahnuť 14 % podiel obnoviteľných zdrojov energie na hrubej konečnej energetickej spotrebe a následne tento podiel do roku 2030

zvýšiť na 19,2 %. **Podiel energie z obnoviteľných zdrojov** mal s výnimkou rokov 2016 a 2017 rastúci trend, celkovo sa za obdobie rokov 2005 – 2018 zvýšil podiel zo 6,7 % v roku 2005 na **12,3 %** v roku 2018. Medziročne celkový podiel OZE stúpol.

Graf 122 | Vývoj podielu energie z OZE z hľadiska plnenia národných cieľov

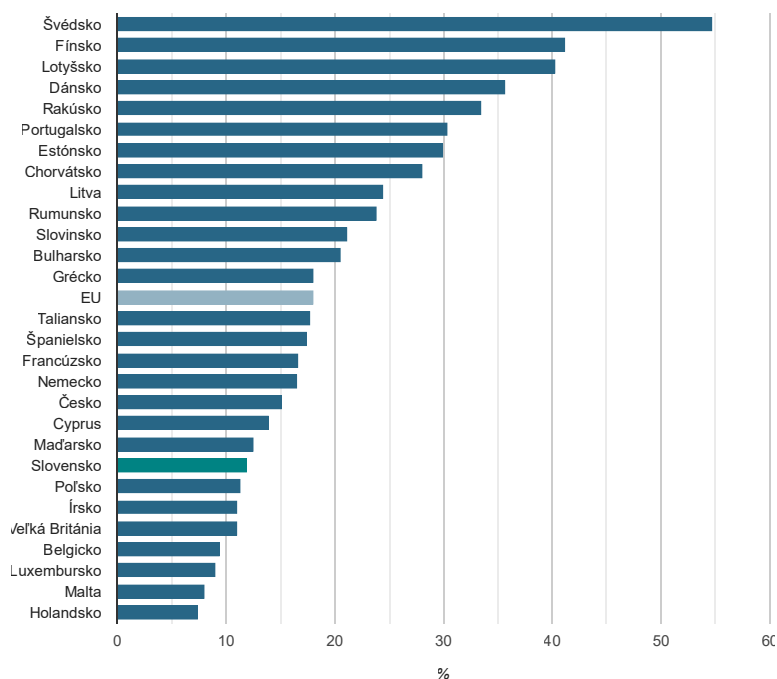
Zdroj: MH SR, ŠÚ SR

V roku 2018 pochádzalo 22,2 % vyrobenej elektriny z OZE. Najviac elektriny bolo vyrobenej vo vodných elektrárňach, z toho dôvodu je množstvo elektriny vyrobenej z OZE v SR závislé od vhodných hydrologických podmienok. Vďaka podpore obnoviteľných zdrojov došlo v posledných rokoch

k nárastu výroby elektriny v solárnych elektrárňach.

Podiel energie z OZE pri výrobe tepla a chladu bol v roku 2018 na úrovni 11,0 % s dominantným podielom využitia biomasy.

Graf 123 | Medzinárodné porovnanie podielu energie z OZE (2018)

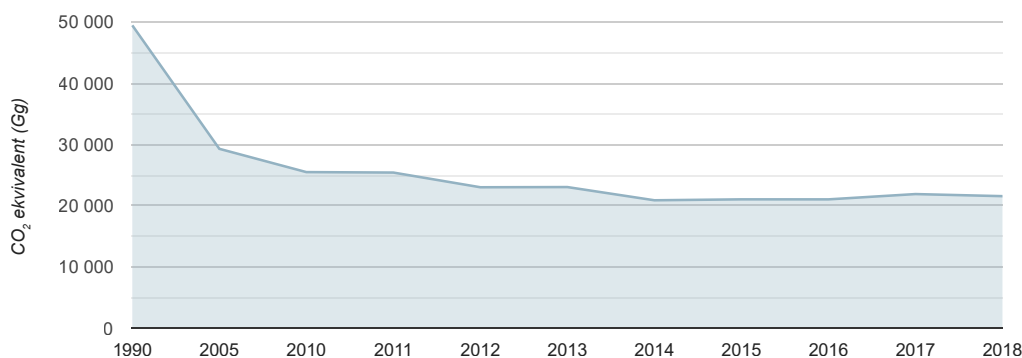

Zdroj: Eurostat

Energetika má spomedzi sektorov najvyšší podiel na emisiách **skleníkových plynov**, ktorý bol v roku 2018 po prvý raz pod úrovňou 50 % (49,8 %), čo predstavovalo 21 570,6 Gg CO₂ ekvivalentu z celkových emisií skleníkových plynov v SR. V porovnaní s rokom 1990 **klesli emisie** do roku 2018 o **56,4 %**. Tento výrazný pokles emisií je výsledkom zvýšenia

podielu služieb na tvorbe HDP, zvýšenia podielu zemného plynu v palivovej základni, štrukturálnych zmien a poklesu spotreby energie v energeticky náročných odvetviach. V medziročnom porovnaní rokov 2017 – 2018 bol zaznamenaný len minimálny pokles emisií (cca 1,0 %).

Graf 124 I Vývoj emisií skleníkových plynov z energetiky

Zdroj: SHMÚ

Poznámky:

Emisie stanovené k 11. 4. 2019

EKONOMICKÉ NÁSTROJE PRE LEPŠIE ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

KLÚČOVÉ OTÁZKY A KLÚČOVÉ ZISTENIA

Aký je vývoj výdavkov nákladov na ochranu životného prostredia?

Národné výdavky na ochranu životného prostredia sú sledované za tri inštitucionálne sektory a za národné hospodárstvo spolu. Za sektor **verejnej správy** dosiahli **661 mil. eur** (41,5 %) za sektor **korporácií** dosiahli **645 mil. eur** (40,5 %) a za sektor **domácností** 287 mil. eur (18 %). Celkové národné výdavky na ochranu životného prostredia predstavujú **1 593 mil. eur**, čo v porovnaní s minulým sledovaným rokom 2016 predstavuje pokles o 0,6 %.

Náklady podnikov a obcí na ochranu životného prostredia majú v medzročných porovnaníach kolísavý trend. Náklady v roku 2019 v porovnaní s rokom 2005 sú značne vyššie (o 54,8 %). **Podiel nákladov podnikov na ochranu životného prostredia** značne **prevláda** nad nákladmi, ktoré na ochranu životného prostredia vynaložili obce.

Vyššie polovica nákladov podnikov a obcí na ochranu životného prostredia smeruje do oblasti **nakladanie s odpadmi** (70,8 % v roku 2019), druhý najvyšší podiel majú náklady v oblasti **nakladania s odpadovými vodami** (18,9 % v roku 2019) a tretí náklady v oblasti **iné** (6,8 % v roku 2019).

SR patrí medzi krajiny EÚ s **priemerným podielom daní s environmentálnym aspektom na HDP** (v roku 2019 predstavoval tento podiel za SR 2,39 %)

NÁRODNÉ VÝDAVKY NA OCHRANU ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

Národné výdavky na ochranu životného prostredia v období rokov 2008 – 2017 sú sledované za tri hlavné inštitucionálne sektory a za národné hospodárstvo spolu. Konkrétne je to sektor **verejnej správy** na všetkých úrovniach (orgány verejnej správy na všetkých úrovniach vrátane fondov sociálneho zabezpečenia, miestna samospráva (obecné, mestské a miestne úrady) a inštitúcie, ktoré sú financované plne alebo prevažne zo štátneho rozpočtu, t.j. rozpočtové a príspevkové organizácie), sektor **korporácií** - všetky podnikateľské subjekty zapísané v obchodnom registri a tretím sektorom sú **domácnosti** (patria sem o.i. domácnosti a tiež fyzické oso-

by podnikajúce na základe živnostenského zákona a iných právnych predpisov, nezapísané v obchodnom registri).

Celkové výdavky na ochranu životného prostredia dosiahli v roku 2017 sumu **1 593 mil. eur**. V porovnaní s rokom 2008 vzrástli o 26,9 %. V porovnaní s predchádzajúcim rokom klesli o 0,6 %.

Viac ako dve tretiny výdavkov pochádza zo zdrojov EÚ vrátane spolufinancovania (70 %), z prostriedkov štátneho rozpočtu (18 %) a z Environmentálneho fondu (10 %), najmä v podobe kapitálových výdavkov.

Tabuľka 053 I Národné výdavky na ochranu životného prostredia (mil. eur)

Rok	Verejná správa	Korporácie	Domácnosti	Spolu
2008	500	510	245	1 255
2009	551	648	271	1 470
2010	581	598	379	1 558
2011	553	607	266	1 426
2012	574	720	294	1 588
2013	534	695	266	1 495
2014	586	709	258	1 553
2015	740	912	265	1 917
2016	553	772	279	1 604
2017	661	645	287	1 593

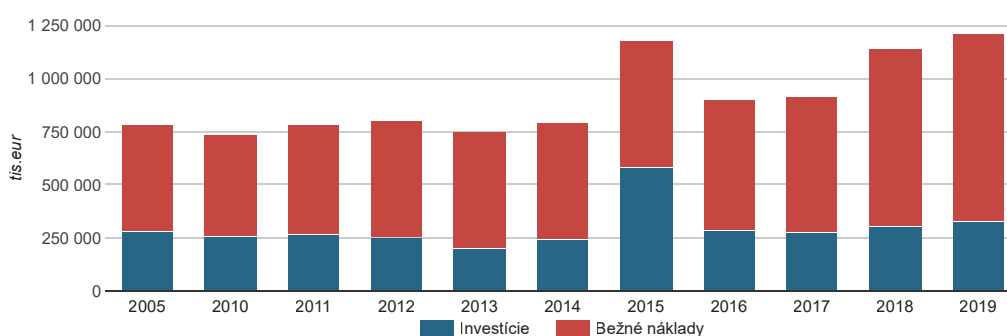
Zdroj: ŠÚ SR

ENVIRONMENTÁLNE NÁKLADY A VÝNOSY ZA PODNIKY A OBCE

Finančné ukazovatele ochrany životného prostredia sú v SR systematicky sledované Štatistickým úradom SR (ŠÚ SR) za podniky s počtom zamestnancov 20 a viac a za obce. Vyhodnocované sú celkové vynaložené náklady na ochranu životného prostredia (ŽP) zahrňujúce investície a bežné náklady a výnosy za poskytovanie služieb v súvislosti s ochranou ŽP iným subjektom, z predaja vedľajších alebo odpadových produktov a z predaja environmentálnych výrobkov.

Náklady podnikov a obcí na ochranu ŽP majú kolísavý trend. V roku 2019 dosiahli sumu **1 211 210 tis. eur** (v tom: investície **327 713 tis. eur**, bežné náklady **883 497 tis. eur**). V porovnaní s rokom 2005 vzrástli o 54,8 % a v porovnaní s predchádzajúcim rokom stúpli o 6,3 %. Výnosy z ochrany ŽP dosiahli v roku 2019 sumu **1 068 678 tis. eur** a v porovnaní s predchádzajúcim rokom vzrástli o 0,1 %.

Graf 125 I Vývoj nákladov podnikov a obcí na ochranu ŽP

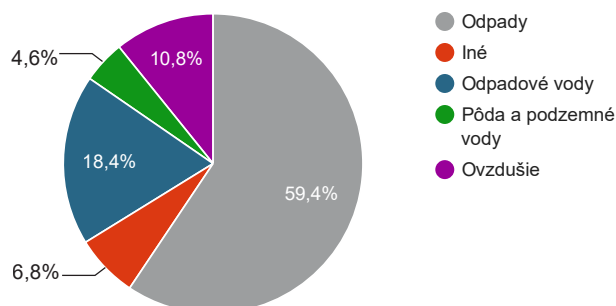
Zdroj: ŠÚ SR

Náklady na ochranu ŽP v oblasti **ochrany pôdy a podzemných vôd** v roku 2019 dosiahli **45 463 tis. eur**, v porovnaní s rokom 2005 stúpli o 44,6 % a v porovnaní s predchádzajúcim rokom klesli o 21,8 %. Náklady na ochranu ŽP v oblasti **nakladania s odpadmi** v roku 2019 dosiahli **770 447 tis. eur** a v porovnaní s rokom 2005 vzrástli o 183 %. Náklady v porovnaní s predchádzajúcim rokom vzrástli o 8,6 %. Náklady na ochranu ŽP v oblasti **nakladania s odpadovými vodami** v roku 2019 dosiahli **205 399 tis. eur** a v porovnaní s rokom 2005 stúpli o 51,2 %. Náklady v porovnaní s predchádzajúcim rokom stúpli o 1,3 %. Náklady na ochranu ŽP v oblasti **iné** v roku 2019 dosiahli **67 306 tis. eur** a v porovnaní s rokom 2005 klesli o 36,3 %. Náklady v porovnaní s predchádzajúcim

rokom vzrástli o 36 %.

V roku 2019 smeroval **najvyšší podiel nákladov podnikov a obcí na ochranu ŽP** do oblasti nakladanie s odpadmi (70,8 %), nakladanie s odpadovými vodami (18,9 %) a do oblasti iné (6,8 %). **Najvyšší podiel nákladov podnikov na ochranu ŽP** smeroval do oblasti **nakladania s odpadmi** (59,4 %), oblasti nakladania s odpadovými vodami (18,4 %) a do oblasti ochrany ovzdušia (10,8 %). **Najvyšší podiel nákladov obcí na ochranu ŽP** smeroval do oblasti nakladania s odpadmi (84,9 %), do oblasti nakladania s odpadovými vodami (12,8 %) a oblasti ochrany iné (1,2 %).

Graf 126 I Podiel nákladov podnikov na ochranu životného prostredia podľa oblastí

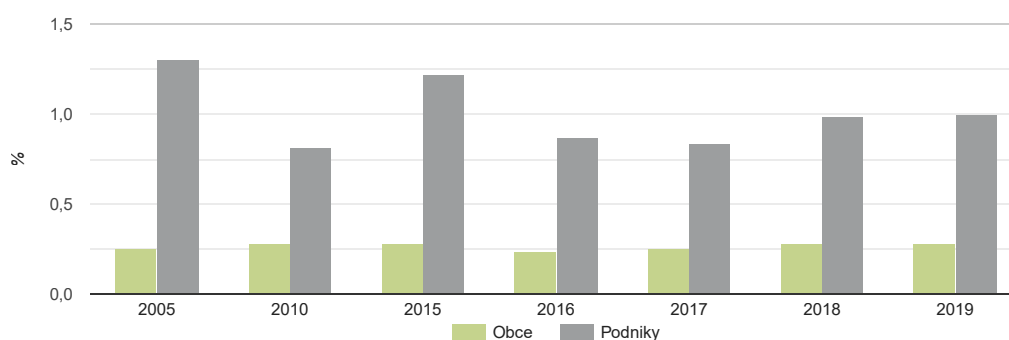

Zdroj: ŠÚ SR

Podiel nákladov podnikov na ochranu ŽP na HDP má v hodnotenom období kolísavý trend. V roku 2005 podiel nákladov podnikov tvoril 1,3 % na HDP a v roku 2019 klesol na 1 % HDP. V roku 2019 v porovnaní s predchádzajúcim rokom došlo k nárastu podielu nákladov o 0,02 %.

Podiel nákladov obcí na ochranu ŽP na HDP má v hodnotenom období pomerne stály trend. V roku 2005 podiel nákladov obcí tvoril 0,25 % a v roku 2019 dosiahol 0,28 % na HDP. V roku 2019 v porovnaní s predchádzajúcim rokom nedošlo k zmene nárastu podielu nákladov.

Graf 127 I Vývoj podielu nákladov podnikov a obcí na ochranu ŽP na HDP

Zdroj: ŠÚ SR

FINANCOVANIE V OBLASTI STAROSTLIVOSTI O ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

Národné zdroje

Environmentálny fond

Environmentálny fond bol zriadený zákonom č. 587/2004 Z. z. o Environmentálnom fonde a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Hlavným poslaním fondu je poskytovanie finančných prostriedkov žiadateľom vo forme **dotácií** alebo **úverov** na podporu projektov v rámci činností zameraných na dosiahnutie cieľov štátnej environmentálnej politiky na celoštátnej, regionálnej alebo miestnej úrovni.

Príjmy Environmentálneho fondu z poplatkov v roku 2019 predstavovali 48 603 690 eur. Najvyššia suma za znečistenie ŽP pochádzala z poplatkov za ukladanie odpadov na

skládku odpadov alebo odkalisko a činila **20 833 954 eur** (42,9 %). Pri využívaní prírodných zdrojov pochádzala najvyššia suma z poplatkov za odber podzemných vôd a činila **10 562 859 eur** (21,7 %).

V roku 2019 najvyšší príjem Environmentálneho fondu z pokút tvorili pokuty v oblasti porušenia zákona o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania ŽP **589 971 eur** (32,8 %), porušenia zákona o vodách **459 971 eur** (25,6 %) a porušenia zákona o odpadoch **366 782 eur** (20,4 %).

Tabuľka 054 I Prehľad o príjmoch Environmentálneho fondu z poplatkov a pokút v oblasti životného prostredia (2019)

Poplatky	eur
Poplatky za znečisťovanie ovzdušia	10 049 690
Poplatky (úhrady) za vydobyté nerasty	2 366 748
Poplatky za uskladňovanie plynov a kvapalín	1 718 837
Poplatky za vypúšťanie odpadových vôd do povrchových vôd	2 176 413
Poplatky za odber podzemnej vody	10 562 859
Poplatky (úhrady) za prieskumné územia	895 189
Príjmy z poplatkov za uloženie odpadov na skládku odpadov alebo odkalisko	20 833 954
Finančné náhrady za zásah do biotopu európskeho významu podľa zákona o ochrane prírody a krajiny	0

Spolu za poplatky	48 603 690
Pokuty	eur
Porušenie zákona o vodách	459 971
Porušenie zákona o verejných vodovodoch a verejných kanalizáciách	500
Porušenie zákona o ochrane ovzdušia	209 382
Porušenie zákona o ochrane prírody a krajiny	144 581
Porušenie zákona o rybárstve	2 750
Porušenie zákona o odpadoch	366 782
Porušenie zákona o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania ŽP	589 400
Porušenie zákona o obchodovaní s emisnými kvótami	0
Porušenie zákona o obaloch	211
Porušenie biocídneho zákona	0
Porušenie zákona o prevencii závažných priemyselných havárií	4 000
Porušenie chemického zákona	0
Porušenie zákona o používaní genetických technológií a geneticky modifikovaných organizmov	980
Porušenie zákona o environmentálnom označovaní výrobkov	0
Porušenie geologického zákona	2 740
Porušenie zákona o obchode s ohrozenými druhmi voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín (CITES)	13 553
Blokové pokuty	1 219
Spolu za pokuty	1 796 069
Spolu za poplatky a pokuty	50 399 759

Zdroj: Environmentálny fond

Prijmy Environmentálneho fondu z poplatkov za obchodovanie s emisnými kvótami predstavovali sumu 244 184 882 eur. Oproti roku 2018 vzrástol tento príjem o takmer 14,5 mil. eur, čo bolo spôsobené prudkým nárastom cien na burze vzhľadom na reformu Európskeho systému obchodovania s emisiami.

V roku 2019 bolo Environmentálnym fondom poskytnutých **345 dotácií** v celkovej sume **38 603 128 eur**. Najvyššia suma dotácií smerovala do oblasti ochrany a využívania vôd **30 309 610 eur** (78,5 %). Na ochranu ovzdušia a ozónovej vrstvy Zeme bolo poskytnutých **3 329 899 eur** (8,6 %) a na rozvoj odpadového hospodárstva **3 279 741 eur** (8,5%).

Tabuľka 055 I Prehľad poskytnutých dotácií z Environmentálneho fondu (2019)

Prioritné oblasti	Počet dotácií	Poskytnutá podpora v roku 2019 (eur)
Ochrana ovzdušia a ozónovej vrstvy Zeme	38	3 329 899
Ochrana a využívanie vôd	231	30 309 610
Rozvoj odpadového hospodárstva	55	3 279 741
Ochrana prírody a krajiny	4	740 000
Environmentálna výchova, vzdelávanie a propagácia	15	925 325
Prieskum, výskum a vývoj zameraný na zisťovanie a zlepšenie stavu ŽP	0	0
Havárie	2	18 554

Zdroj: Environmentálny fond

Na Program obnovy dediny bola celkovo poskytnutá podpora formou dotácie v sume **800 000 eur** na 164 projektov. V rámci rozšírenej špecifikácie činností podpory formou dotácie pre rok 2019 za oblasť **Zvyšovanie energetickej účinnosti existujúcich verejných budov vrátane zateľovania** bola poskytnutá podpora v počte 233 ks a sume **27 988 833 eur** a za oblasť **Elektromobility** v počte 31 ks a sume **310 000 eur**.

Zelený vzdelávací fond

Zelený vzdelávací fond (ZVF) je nástroj environmentálnej politiky SR zameraný na podporu rozvoja environmentálnej výchovy, vzdelávania a osvetu na území SR prostredníctvom presadzovania princípov spoločnej zodpovednosti a priamej podpory vybraných aktivít. ZVF bol zriadený pri SAŽP na základe rozhodnutí ministra životného prostredia SR o vydaní dodatku nového znenia zriaďovacej listiny SAŽP a vydaní dodatku nového znenia štatútu SAŽP **v roku 2017**.

Oprávnenými žiadateľmi na predkladanie projektových zámerov (PZ) zo zdrojov ZVF sú občianske združenia, záujmové združenia právnických osôb, nadácie a neziskové organizácie plniace verejno-prospešné služby s environmentálnym zameraním.

Pre každé kolo výzvy Komisia ZVF určuje tzv. podporované

Na podporu činností zameraných na zefektívnenie odhaľovania a dokumentovania environmentálnej trestnej činnosti a výkonu štátneho dozoru v oblasti starostlivosti o životné prostredie bola poskytnutá podpora formou dotácie v počte 2 ks a sume **2 999 341 eur**.

V roku 2019 bola poskytnutá finančná podpora formou úveru v dvoch prípadoch vo výške **375 936,64 eur**.

témy. Pre rok 2019 boli stanovené nasledovné podporované témy:

- Ochrana ovzdušia
- Zmena klímy
- Prechod na obehové hospodárstvo
- Podpora a ochrana biodiverzity

Finančné zdroje ZVF predstavujú kombináciu verejných (z rozpočtu MŽP SR) a súkromných zdrojov od donorských organizácií, ktoré na základe výšky podpory sa stávajú **platinovým** (50 000 eur a viac), **zlatým** (30 000 eur a viac), **strieborným** (20 000 eur a viac), resp. **bronzovým partnerom ZVF** (10 000 eur a viac).

Tabuľka 056 I Implementácia ZVF

Prioritná os	Alokácia (eur)		Zazmluvnené projekty (eur)	Čerpanie k 31.12.2019 (eur)
	Donorské príspevky	Štátny rozpočet		
PO 1-Ochrana ovzdušia			23 275	9 434
PO 2-Zmena klímy			155 549	72 270
PO 3-Prechod na obehové hospodárstvo	205 400	115 000	113 911	80 541
PO 4-Podpora a ochrana biodiverzity			2 500	2 500

Zdroj: SAŽP

Operačné programy

Operačný program Kvalita životného prostredia (2014 – 2020)

OP KŽP predstavuje programový dokument SR pre čerpanie pomoci zo štrukturálnych fondov EÚ a Kohézneho fondu

v programovom období 2014 – 2020 v oblasti udržateľného a efektívneho využívania prírodných zdrojov, zabezpečujúceho ochranu životného prostredia, aktívnu adaptáciu na zmenu klímy a podporu energeticky efektívneho nízkouhlíkového hospodárstva.

Tabuľka 057 I Implementácia Operačného programu Kvalita životného prostredia

Prioritná os	Alokácia (eur)		Zazmluvnené projekty (eur)	Čerpanie k 31.12.2019 (eur)		Čerpanie v % (EÚ zdroj)
	Zdroje EÚ	Štátny rozpočet		Zdroje EÚ	Štátny rozpočet	
PO 1-Udržateľné využívanie prírodných zdrojov prostredníctvom rozvoja environmentálnej infraštruktúry	1 568 013 361	158 828 410	1 038 847 423	502 537 510	47 936 548	32
PO 2-Adaptácia na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy so zameraním na ochranu pred povodňami	293 098 900	50 679 904	131 398 380	12 952 759	2 224 148	4.4
PO 3-Podpora riadenia rizík, riadenia mimoriadnych udalostí a odolnosti proti mimoriadnym udalostiam ovplyvneným zmenou klímy	243 896 216	40 171 209	200 872 220	57 202 666	10 100 780	23,5
PO 4-Energeticky efektívne nízkouhlíkové hospodárstvo vo všetkých sektoroch	877 772 813	83 245 892	632 335 153	243 524 895	30 397 734	27,7
PO 5-Technická pomoc	77 000 000	15 775 942	58 759 305	41 158 956	8 433 379	53,5

Zdroj: ÚPVII

Program rozvoja vidieka (2014 – 2020)

Program rozvoja vidieka vo vzťahu k životnému prostrediu je zameraný v rámci dvoch oblastí na riešenie obnovy,

zachovania a posilnenia ekosystémov, ktoré súvisia s poľnohospodárstvom a lesným hospodárstvom a propagáciou efektívneho využívania zdrojov a podporou prechodu na nízkouhlíkové hospodárstvo.

Tabuľka 058 I Implementácia Programu rozvoja vidieka

Prioritná os	Alokácia (eur)		Zazmluvnené projekty/schválené príspevky (eur)	Čerpanie k 31.12.2019 (eur)		Čerpanie v % (EÚ zdroj)
	Zdroje EÚ	Štátny rozpočet		Zdroje EÚ	Štátny rozpočet	
PO 4-Obnova, zachovanie a posilnenie ekosystémov, ktoré súvisia s poľnohospodárstvom a lesným hospodárstvom	672 403 500	224 134 500	788 988 511	490 250 909	163 416 970	72,9
PO 5-Propagácia efektívneho využívania zdrojov a podpora prechodu na nízkouhlíkové hospodárstvo odolné voči zmene klímy v odvetví poľnohospodárstva	14 417 738	4 805 913	4 679 663	351 475	117 158	2,4

Zdroj: MPRV SR

Operačný program Rybné hospodárstvo (2014 – 2020)

Z Operačného programu Rybné hospodárstvo sa financuje

v rámci ochrany životného prostredia podpora akvakultúry, ktorá je environmentálne udržateľná, efektívne využíva zdroje, je inovačná, konkurencieschopná a založená na znalostiach.

Tabuľka 059 I Implementácia Operačného programu Rybné hospodárstvo

Prioritná os	Alokácia (eur)		Zazmluvnené projekty (eur)	Čerpanie k 31.12.2019 (eur)		Čerpanie v % (EÚ zdroj)
	Zdroje EÚ	Štátny rozpočet		Zdroje EÚ	Štátny rozpočet	
PO 2-Podpora akvakultúry, ktorá je environmentálne udržateľná, efektívne využíva zdroje, je inovačná, konkurencieschopná a založená na znalostiach	7 581 269	2 527 092	2 368 917	258 602	86 201	3,4

Zdroj: ÚPVII

Operačný program Integrovaná infraštruktúra (2014 – 2020)

Predstavuje programový dokument Slovenskej republiky

o čerpaní fondov Európskej únie v sektore dopravy a informatizácie na roky 2014 – 2020. Jeho globálnym cieľom je dôraz na trvalo udržateľnú, ekologickejšiu a nákladovo efektívnejšiu dopravnú infraštruktúru.

Tabuľka 060 I Implementácia Operačného programu Integrovaná infraštruktúra

Prioritná os	Alokácia (eur)		Zazmluvnené projekty (eur)	Čerpanie k 31.12.2019 (eur)		Čerpanie v % (EÚ zdroj)
	Zdroje EÚ	Štátny rozpočet		Zdroje EÚ	Štátny rozpočet	
PO 1-Železničná infraštruktúra a obnova mobil. prostriedkov	725 839 166	128 089 265	723 183 111	264 996 306	46 764 054	36,5
PO 2-Cestná infraštruktúra	1 142 500 000	201 617 648	1 521 389 123	729 637 410	128 759 543	63,9
PO 3-Verejná osobná doprava	322 350 000	39 100 001	165 230 119	142 935 786	16 867 837	44,3
PO 4-Infraštruktúra vodnej dopravy	116 450 000	115 558 883	993 785	100 511	10 342	0,1
PO 5-Železničná infraštruktúra	282 232 227	49 805 688	100 534 583	1 436 972	253 583	0,5
PO 6-Cestná infraštruktúra	484 757 228	85 545 394	225 333 869	129 207 757	22 801 369	26,7

Zdroj: ÚPVII

Integrovaný regionálny operačný program (2014 – 2020)

Európska komisia schválila nástroj, ktorý predstavuje pomoc

z fondov EÚ na roky 2014 – 2020. Jednou z priorit operačného programu, ktorá súvisí s ochranou životného prostredia je bezpečná a ekologická doprava v regiónoch zameraná na nízkoúhlíkové dopravné systémy alebo rozvoj mestskej mobility formou podpory cyklodopravy.

Tabuľka 061 | Implementácia programu Integrovaný regionálny operačný program

Prioritná os	Alokácia (eur)		Zazmluvnené projekty (eur)	Čerpanie k 31.12.2019 (eur)		Čerpanie v % (EÚ zdroj)
	Zdroje EÚ	Štátny rozpočet		Zdroje EÚ	Štátny rozpočet	
PO 1-Bezpečná a ekologická doprava v regiónoch	384 029 978	61 092 037	220 203 746	78 961 413	16 270 099	20,6
PO 4-Zlepšenie kvality života v regiónoch s dôrazom na životné prostredie	317 508 751	60 392 270	392 117 091	172 549 899	40 971 638	54,3

Zdroj: MPRV SR

Programy medziregionálnej spolupráce

Interreg Europe (2014 – 2020)

Program medziregionálnej spolupráce nadväzuje na pozitívne skúsenosti získané v rámci Iniciatívy Spoločenstva INTERREG IIC na Slovensku. S cieľom čo najlepšie využiť finančné prostriedky boli vybrané štyri témy, ktoré sa v dvoch prípa-

doch venujú ochrane životného prostredia. Témy sú zamerané na nízkouhlíkové hospodárstvo a efektívne využívanie zdrojov v oblasti životného prostredia.

Tabuľka 062 | Implementácia programu Interreg Europe

Prioritná os	Alokácia (eur)		Čerpanie k 31.12.2019 (eur)		Čerpanie v % (EÚ zdroj)		
	Zdroje EÚ	Štátny rozpočet	Zdroje EÚ	Štátny rozpočet			
PO 3-Nízkouhlíkové hospodárstvo							
		3.1 Zlepšiť implementáciu politik a programov regionálneho rozvoja, najmä programov zameraných na investovanie do rastu a zamestnanosti a, pokiaľ je to relevantné, programov EÚS zaoberajúcich sa prechodom na nízkouhlíkové hospodárstvo	843 907	148 925	252 549	44 567	29,9

	4.1 Zlepšiť implementáciu politik a programov regionálneho rozvoja, najmä programov zameraných na investovanie do rastu a zamestnanosti a, pokiaľ je to relevantné, programov EÚS v oblasti ochrany a rozvoja prírodného a kultúrneho dedičstva	560 917	98 985	298 312	52 643	53,2
PO 4-Životné prostredie a efektívne využívanie zdrojov	4.2 Zlepšiť implementáciu politik a programov regionálneho rozvoja, najmä programov zameraných na investovanie do rastu a zamestnanosti a, pokiaľ je to relevantné, programov EÚS zameraných na zvyšovanie efektívnosti využívania zdrojov, zelený rast a eko-inovácie a riadenie environmentálneho správania	182 492	32 204	117 563	20 746	64,4

Zdroj: MH SR

Programy EÚ

Horizont 2020 (2014 – 2020)

Zameriava sa na tri hlavné oblasti- excelentnú vedu, vedúce postavenie priemyslu a spoločenské výzvy. V rámci oblasti Spoločenské výzvy bolo identifikovaných sedem oblastí,

kde ciele investície do výskumu a inovácií môžu byť pre občanov prínosom. Vo vzťahu k životnému prostrediu sú relevantné štyri oblasti.

Tabuľka 063 I Implementácia programu Horizont 2020

Prioritná oblasť	Počet schválených projektov so slovenskou účasťou	Výška financovania pre slovenských partnerov k 31.12.2019 (eur)	
Spoločenské výzvy	Potravinová bezpečnosť, udržateľné poľnohospodárstvo a lesníctvo, výskum námorných, morských a vnútrozemských vôd a biohospodárstvo	44	26 728 778
	Bezpečná, čistá a efektívne využívaná energia	53	6 004 579
	Inteligentná, ekologická a integrovaná doprava	66	5 617 852
	Opatrenia v oblasti klímy, životné prostredie, efektívne využívanie zdrojov a suroviny	28	3 141 063

Zdroj: MŽP SR

LIFE (2014 – 2020)

Program LIFE predstavuje finančný nástroj EÚ na podporu aktivít v oblasti ochrany životného prostredia a klímy, ktorý v rokoch 2014 – 2020 poskytne 3,46 miliardy eur. Program sa člení na 2 podprogramy a v rámci každého na 3 prioritné oblasti. Štruktúra programu LIFE je nasledovná:

Podprogram Životné prostredie

- Životné prostredie a efektívne využívanie zdrojov

Viacročný pracovný program 2014 – 2017

Pre obdobie 2014-2017 EK stanovila v dokumente Viacroč-
ný pracovný program 2014 – 2017 finančné krytie vo výške
1 796 242 000 eur, z toho **1 347 074 499 eur** pre podprogram

Viacročný pracovný program 2018 – 2020

Pre obdobie 2018-2020 EK stanovila v dokumente Viacroč-
ný pracovný program 2018 – 2020 finančné krytie vo výške
1 657 063 000 eur, z toho **1 243 817 750 eur** pre podprogram
ŽP a 413 245 250 eur pre podprogram Ochrana klímy. Národ-
né alokácie pre toto obdobie neboli určené.

Európska komisia v apríli 2019 vyhlásila výzvu na predkla-
danie projektov v rámci podprogramu Životné prostredie
a podprogramu Ochrana klímy. Za SR bolo podaných 12 pro-
jektových návrhov pre tradičné projekty s koordinujúcim prí-
jemcom zo SR, z toho 9 návrhov bolo v rámci podprogramu
Životné prostredie a 3 návrhy v rámci podprogramu Ochrana

- Príroda a biodiverzita
- Správa a informovanie v oblasti životného prostredia

Podprogram Ochrana klímy

- Zmierňovanie zmeny klímy
- Adaptácia na zmenu klímy
- Správa a informovanie v oblasti klímy

ŽP a **449 167 501 eur** pre podprogram Ochrana klímy. Ná-
rodné alokácie boli určené pre podprogram Životné prostre-
die pre iné ako integrované projekty, pričom alokácia pre SR
predstavuje 2,15% z tohto rozpočtu, t. j. **17 231 744 eur**.

klímy. Okrem uvedeného bol zo strany Ministerstva životné-
ho prostredia SR predložený jeden projektový zámer pre in-
tegrovaný projekt na ochranu prírody. V novembri 2019 bola
uzavretá grantová zmluva medzi Európskou komisiou a Mi-
nisterstvom životného prostredia SR pre integrovaný projekt
LIFE zameraný na zlepšenie kvality ovzdušia na Slovensku.
Na projekt bude počas 8 rokov implementácie vynalože-
ných **15 mil. eur**, z toho **9 mil. eur** zo zdrojov EÚ z programu
LIFE. Vďaka projektu vzniknú pracovné pozície manažérov
riadenia kvality ovzdušia, ktorí budú predovšetkým pomáhať
samosprávnym orgánom (VÚC, mestám a obciam) pri návr-
hoch a implementácii opatrení na zlepšenie kvality ovzdušia.

Tabuľka 064 I Implementácia programu LIFE

Schválené projekty LIFE (2014 – 2020)	Počet schválených projektov*	Výška financo- vania z LIFE** (eur)	Spolufinancovanie Štátny rozpočet*** (eur)	Čerpanie Štátny rozpočet k 31.12.2019 (eur)	
Podprogram Životné prostredie	ŽP a efektívne využívanie zdrojov	2	1 186 509	335 776	132 310
	Príroda a biodiverzita	11	17 305 429	5 856 167	2 076 069
	Správa a informovanie v oblasti ŽP	1	56 723	0	0
Podprogram Ochrana klímy	Zmierňovanie zmeny klímy	0	0	0	0
	Adaptácia na zmenu klímy	1	1 360 057	798 367	322 346
	Správa a informovanie v oblasti klímy	1	108 690	66 848	26 739

Zdroj: MŽP SR

Poznámky:

V rámci priority Zmierňovanie zmeny klímy v rokoch 2014 - 2019 nebol schválený žiaden LIFE projekt s účasťou subjektov zo SR.
* údaje za schválené projekty LIFE s koordinujúcim príjemcom zo SR, resp. s pridruženým príjemcom zo SR (iné ako integrované projekty)

**výška poskytnutého príspevku zo zdrojov EÚ pre príjemcov zo SR v eur

***výška zazmluvneného príspevku zo štátneho rozpočtu v eur (iné ako integrované projekty)

Ďalšie vybrané finančné mechanizmy

Granty EHP a Nórska

MŽP SR ako Správca programu (SP) „Zmierňovanie a prispôsobovanie sa zmene klímy“ (skrátene názov programu „SK-Klíma“) sa spolu s donorskými programovými partnermi z Nórska, aktívne spolupodieľa na dosiahnutí cieľa programu, ktorým je prispieť k zmiernenej zmene klímy a zníženej zraniteľnosti voči zmene klímy. Cieľ programu sa naplňa prostredníctvom dvoch programových výstupov podporujúcich najmä projekty so zameraním na mitigačné aj adaptačné opatrenia.

Prvý výstup s názvom **„Zvýšená odolnosť voči zmene klímy a schopnosť reagovať na zmenu klímy v rámci cieľových území“** v roku 2019 bol podporený prostredníctvom dvoch otvorených výziev na predkladanie projektov zameraných na akčné plány na zmiernovanie a prispôsobovanie sa zmene klímy realizované miestnymi orgánmi v mestských oblastiach a ďalšou otvorenou výzvou pod schémou malých grantov (SMG), zameranou na zvyšovanie povedomia o zmene klímy na základných a stredných školách. Súčasťou programovej štruktúry je v zmysle podpísanej Programovej dohody

aj preddefinovaný projekt zameraný na mitigačné a adaptačné opatrenia, vzdelávacie aktivity a zvyšovanie povedomia v Stredisku pre zmenu klímy a environmentálnu výchovu (Living Lab) v SEV Dropie. Ambíciou preddefinovaného projektu je viesť environmentálnu výchovu formou inovatívnych metód a demonštrácií v celej komplexnosti zmeny klímy pre školy, samosprávy a rôzne cieľové skupiny v rámci územia SR. Druhý výstup s názvom **„Zvýšená schopnosť cieľových ekosystémov prispôbiť sa zmene klímy“** bude podporený prostredníctvom jednej otvorenej výzvy na predkladanie projektov zameraných na obnovu znehodnotených ekosystémov mokradí.

Dôležitou súčasťou programu je bilaterálna spolupráca SR s prispievateľskými štátmi Nórskom, Islandom a Lichtenštajnskom, ktorou sa posilňujú vzájomné bilaterálne vzťahy. Podporujú sa projekty s donorskými partnerstvami, realizácia bilaterálnych podujatí a aktivít zameraných na nadväzovanie kontaktov najmä pred vyhlásením výziev na predkladanie žiadostí o projekty.

Tabuľka 065 I Implementácia programu Granty EHP a Nórska

Prioritný sektor	Programová oblasť	Alokácia (eur)			Čerpanie k 31. 12. 2019 (eur)		
		Zdroje FM		Štátny rozpočet	Zdroje FM		Štátny rozpočet
		EHP	Nórsko		EHP	Nórsko	
Životné prostredie, energia, zmena klímy a nízko uhlíkové hospodárstvo	Zmiernená zmena klímy a znížená zraniteľnosť voči zmene klímy	5 000 000	11 000 000	2 823 530	0	0	0
	Bilaterálny fond	50 000	50 000	0	16 989	18 010	N/A
Celková alokácia grantov EHP a NFM bez BF		18 823 530 eur					

Zdroj: MŽP SR

Poznámky:

V rámci bilaterálneho fondu môže žiadateľ požiadať o grant na cestovné náklady súvisiace s hľadáním partnera v Nórsku.

Štáv realizácie programu v roku 2019:

Dňa 23. septembra 2019 bola medzi Úradom pre finančný mechanizmus a Ministerstvom zahraničných vecí Nórskeho kráľovstva za prispievateľské štáty a Úradom vlády Slovenskej republiky ako Národným kontaktným bodom (NKB) zastupujúcim SR podpísaná Programová dohoda pre program „Zmierňovanie a prispôsobovanie sa zmene klímy“. Následne dňa 7. novembra 2019 bola uzavretá „Dohoda o imple-

mentácií programu“ medzi NKB a SP. Vďaka týmto krokom sa program začal reálne implementovať. Sfinalizovaná riadiaca dokumentácia programu bola predložená orgánu auditu dňa 6. decembra 2019. V predmetnom roku boli vyhlásené 3 výzvy a na ich podporu zorganizované informačné a bilaterálne podujatia v súlade s komunikačným plánom programu.

Tabuľka 066 | Zoznam zverejnených výziev

Dátum zverejnenia	Kód	Názov výzvy	Finančný mechanizmus
29.11.2019	ACC01	Akčné plány na zmierňovanie a prispôsobovanie sa zmene klímy implementované miestnymi orgánmi v mestských územiach (ClimaUrban)	FM EHP
29.11.2019	ACC02	Akčné plány na zmierňovanie a prispôsobovanie sa zmene klímy implementované miestnymi orgánmi v mestských územiach (ClimaUrban)	NFM
31.12.2019	ACC03	Zvyšovanie povedomia o zmierňovaní a prispôsobovaní sa zmene klímy na školách (ClimaEdu)	NFM

Zdroj: MŽP SR

VYBRANÉ EKONOMICKÉ NÁSTROJE ENVIRONMENTÁLNEJ POLITIKY

V podmienkach SR sú ťažiskovou formou ekonomických nástrojov environmentálnej politiky platby/poplatky za znečisťovanie a využívanie prírodných zdrojov. Jednotlivé typy

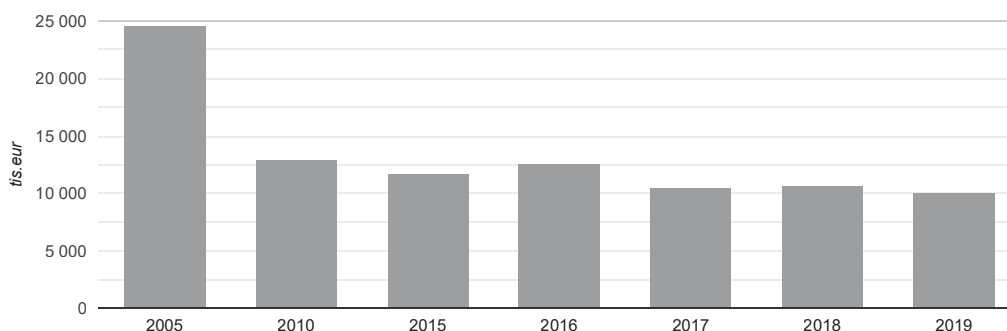
týchto ekonomických nástrojov sú definované v príslušných právnych predpisoch vrátane spôsobu ich výpočtu a ich prijímateľa.

Poplatky za znečisťovanie ovzdušia

Poplatky za znečisťovanie ovzdušia z veľkých a stredných zdrojov znečistenia sú príjmom Environmentálneho fondu. Poplatky za znečisťovanie ovzdušia z malých zdrojov sú príjmom rozpočtu obcí.

Poplatky za znečisťovanie ovzdušia z veľkých a stredných zdrojov znečistenia majú kolísavý trend a v roku 2019 dosiahli **10 049,69 tis. eur**. Poplatky za znečisťovanie ovzdušia v porovnaní s rokom 2005 klesli o 59,3 % a oproti predchádzajúcemu roku klesli o 5,8 %.

Graf 128 | Vývoj poplatkov za znečisťovanie ovzdušia z veľkých a stredných zdrojov

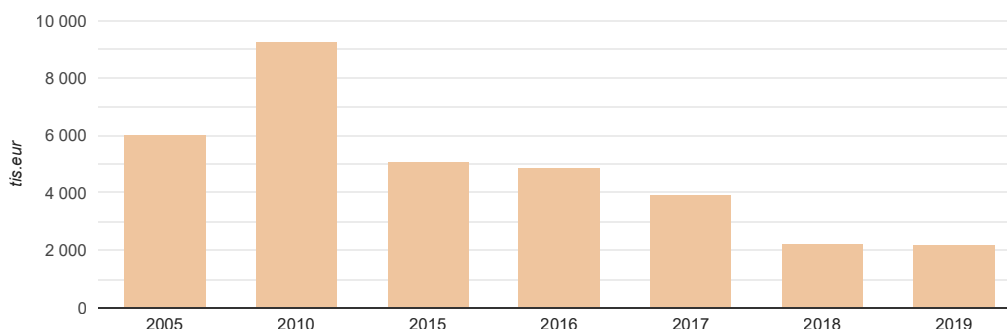
Zdroj: Environmentálny fond

Poplatky za vypúšťanie odpadových vôd do povrchových vôd

Poplatky za vypúšťanie odpadových vôd do povrchových vôd v roku 2019 dosiahli **2 176,41 tis. eur**. Poplatky za vypúšťanie odpadových vôd do povrchových vôd v porovnaní s ro-

kom 2005 klesli o 63,9 % a v porovnaní s predchádzajúcim rokom klesli o 2,6 %. Poplatky sú príjmom Environmentálneho fondu.

Graf 129 | Vývoj poplatkov za vypúšťanie odpadových vôd do povrchových vôd

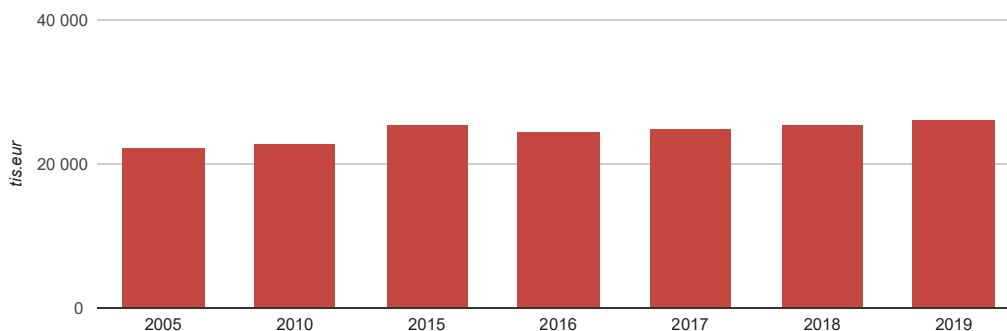

Zdroj: Environmentálny fond

Platby za odbery povrchových vôd z vodných tokov

Platby za odbery povrchových vôd z vodných tokov majú kolísavý trend a v roku 2019 dosiahli **26 306 tis. eur**. Platby za odbery povrchových vôd v porovnaní s rokom 2005 stúpili o 17,5 % a v porovnaní s predchádzajúcim rokom narástli o 2,7 %. Príjemcom platieb je príslušný správca vodného toku.

Graf 130 I Vývoj platieb za odbery povrchových vôd z vodných tokov

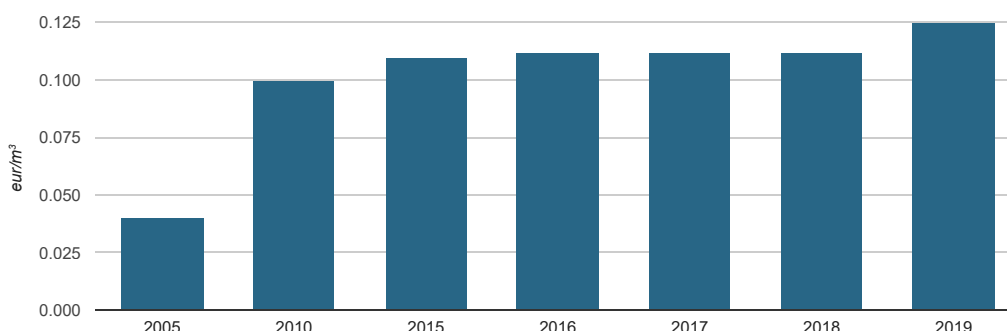

Zdroj: VÚVH

Priemerná cena povrchovej vody

Priemerná cena povrchovej vody mala od roku 2010 mierne rastúci trend a v roku 2019 dosiahla úroveň **0,125 eur/m³**.

Graf 131 I Vývoj priemernej ceny povrchovej vody

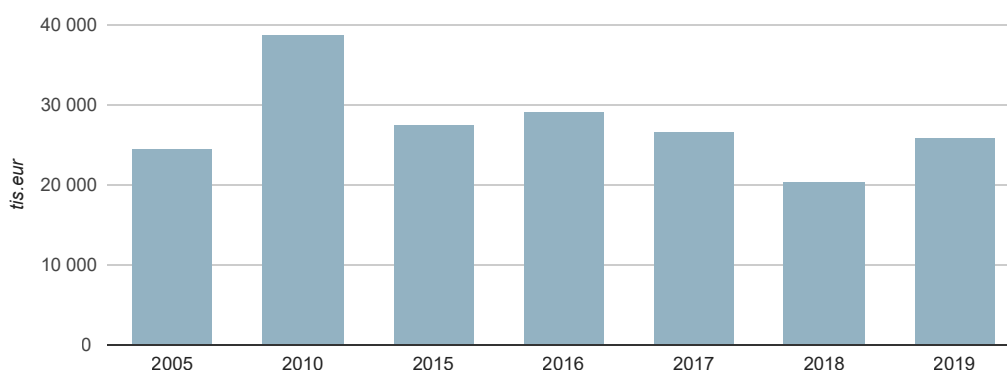

Zdroj: VÚVH

Platby za využívanie hydroenergetického potenciálu vodných tokov na vodných stavbách v správe správcu tokov

Tieto platby majú kolísavý trend a v roku 2019 dosiahli **25 925 tis. eur**. Platby za využívanie hydroenergetického potenciálu vodných tokov vzrástli oproti roku 2005 o 5,9 % a v porovnaní s predchádzajúcim rokom narástli o 27,4 %. Príjemcom platieb je príslušný správca vodného toku.

Graf 132 I Vývoj platieb za využívanie hydroenergetického potenciálu vodných tokov na vodných stavbách v správe správcu tokov

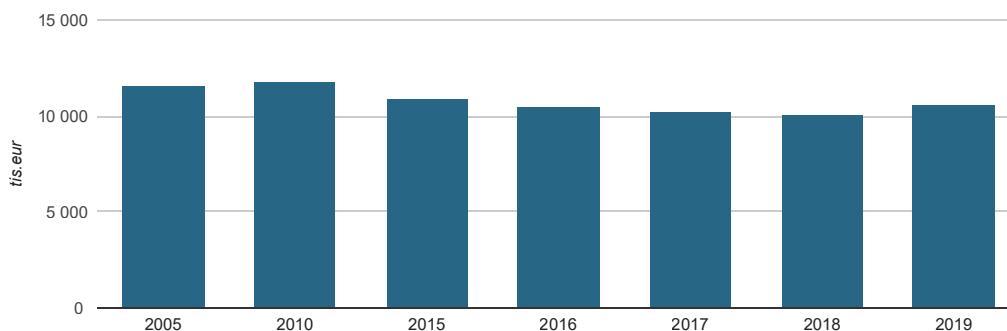
Zdroj: SVP

Poplatky za odbery podzemných vôd

Poplatky za odbery podzemných vôd majú mierne kolísavý trend a v roku 2019 dosiahli **10 562,86 tis. eur**. Poplatky za odbery pozemných vôd v porovnaní s rokom 2005 klesli

o 9 % a v porovnaní s minulým rokom stúpili o 5%. Poplatky sú príjmom Environmentálneho fondu.

Graf 133 I Vývoj poplatkov za odbery podzemných vôd

Zdroj: Environmentálny fond

Cena za dodávku pitnej vody verejným vodovodom a za odvedenie a čistenie odpadových vôd

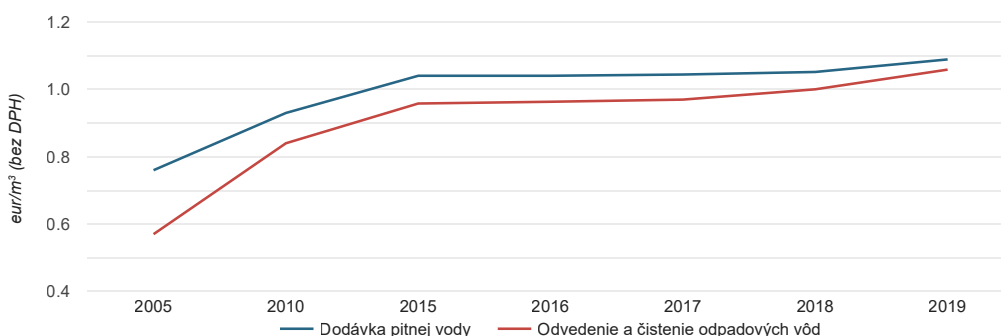
Cena za dodávku pitnej vody verejným vodovodom mala v roku 2019 stúpajúci trend a dosiahla 1,0891 eur za 1 m³ (bez DPH). Priemerná cena v roku 2019 v porovnaní s rokom 2005 vzrástla o **0,3291 eur za 1 m³** (bez DPH) a v porovnaní s predchádzajúcim rokom vzrástla o **0,0373 eur za 1 m³** (bez DPH).

Priemerná cena za výrobu, distribúciu a dodávku pitnej vody verejným vodovodom má stúpajúci trend a v roku 2019 dosiahla **1,0891 eur za 1 m³** (bez DPH). Priemerná cena v

roku 2019 v porovnaní s rokom 2005 vzrástla o **0,3291 eur**.

Priemerná cena za odvedenie a čistenie odpadových vôd verejnou kanalizáciou má rastúci trend a v roku 2019 dosiahla **1,0588 eur za 1 m³** (bez DPH). Priemerná cena v roku 2019 v porovnaní s rokom 2005 vzrástla o **0,4888 eur za 1 m³** (bez DPH) a v porovnaní s predchádzajúcim rokom vzrástla o **0,0585 eur za 1 m³** (bez DPH).

Graf 134 I Vývoj priemernej ceny za výrobu, distribúciu a dodávku pitnej vody verejným vodovodom a za odvedenie a čistenie odpadových vôd verejnou kanalizáciou

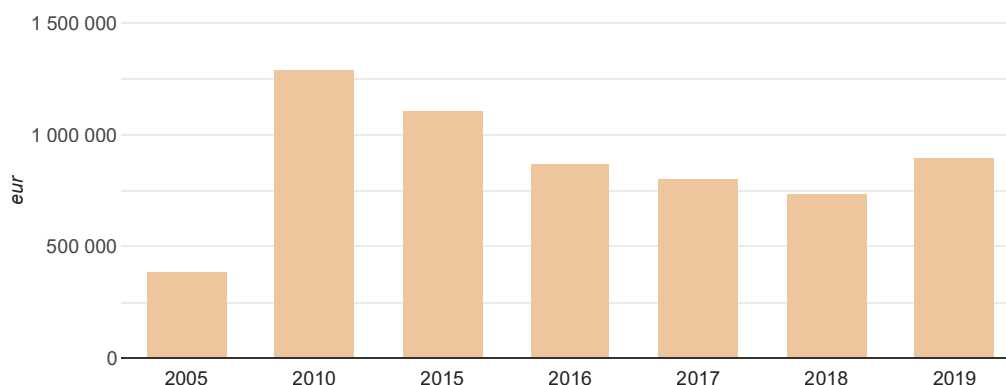
Zdroj: ÚRSO

Úhrady za prieskumné územia

Úhrady za prieskumné územia sa realizujú na základe zákona 569/2007 Z. z. o geologických prácach. Úhrada vo výške 50 % je príjmom Environmentálneho fondu a vo výške 50 % rozpočtom obce, na ktorej území sa nachádza prieskumné územie.

Príjmy Environmentálneho fondu z úhrad za prieskumné územia dosiahli v roku 2019 sumu **895 189 eur**. Príjmy z úhrad za prieskumné územia v roku 2019 v porovnaní s rokom 2005 vzrástli o 130,6 % a v porovnaní s predchádzajúcim rokom vzrástli o 22,1 %.

Graf 135 I Vývoj príjmov Environmentálneho fondu z úhrad za prieskumné územia

Zdroj: Environmentálny fond

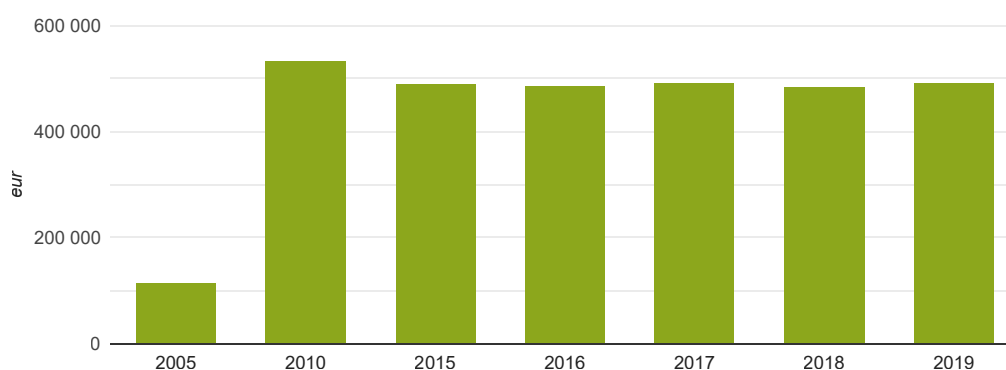
Úhrady za dobývací priestor

Úhrada za dobývací priestor podľa zákona 44/1988 Z. z. o ochrane a využití nerastného bohatstva (banský zákon) je vo výške 20 % príjmom štátneho rozpočtu a vo výške 80 % príjmom obce, na ktorej území sa nachádza dobývací priestor. Ak sa dobývací priestor nachádza na územiach viacerých obcí, obvodný banský úrad určí pomerne podiely

obci podľa veľkosti časti dobývacieho priestoru na ich územiach.

V roku 2019 výška úhrad za dobývací priestor dosiahla sumu **492 599 eur** a v porovnaní s predchádzajúcim rokom úhrady stúpli o 1,4 %.

Graf 136 I Vývoj úhrad za dobývací priestor

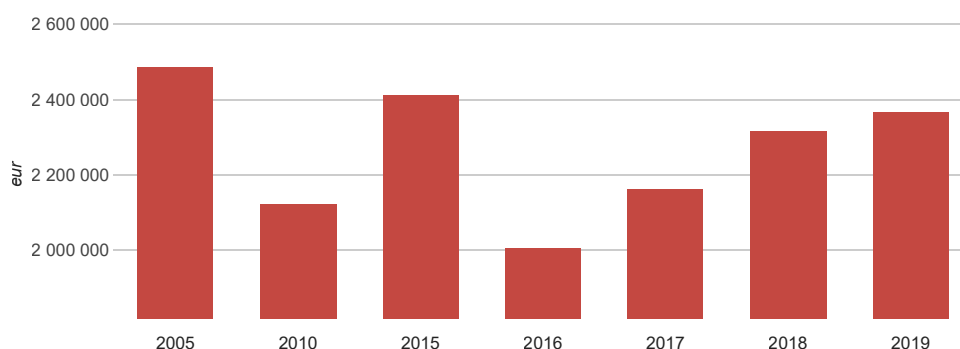
Zdroj: HBÚ

Úhrady za vydobyté nerasty

Úhrady za vydobyté nerasty majú kolísavý trend. V roku 2019 úhrady za vydobyté nerasty dosiahli sumu **2 366 748 eur** a v porovnaní s rokom 2005 klesli o 4,9 %. V porovnaní s pred-

chádzajúcim rokom úhrady stúpli o 2,2 %. Úhrady sú príjmom štátneho rozpočtu a rozpočtu obcí.

Graf 137 I Vývoj úhrad za vydobyté nerasty

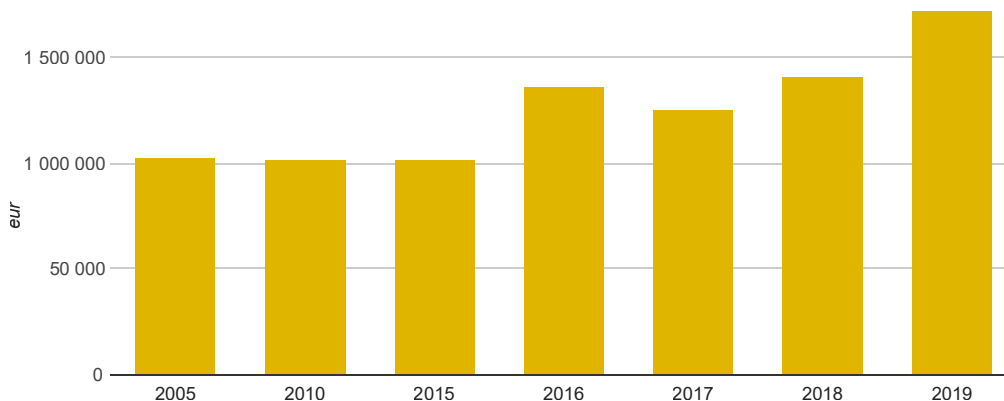
Zdroj: Environmentálny fond

Úhrady za uskladňovanie plynov a kvapalín

Úhrady za uskladňovanie plynov a kvapalín majú kolísavý trend. V roku 2019 výška úhrad za uskladňovanie plynov a kvapalín dosiahla sumu **1 718 837 eur**. V porovnaní s rokom

2005 vzrástli úhrady o 68,3 % a v porovnaní s predchádzajúcim rokom vzrástli o 22,2 %.

Graf 138 I Vývoj úhrad za uskladňovanie plynov a kvapalín

Zdroj: Environmentálny fond

Odvody za odňatie poľnohospodárskej pôdy a za vyňatie lesných pozemkov

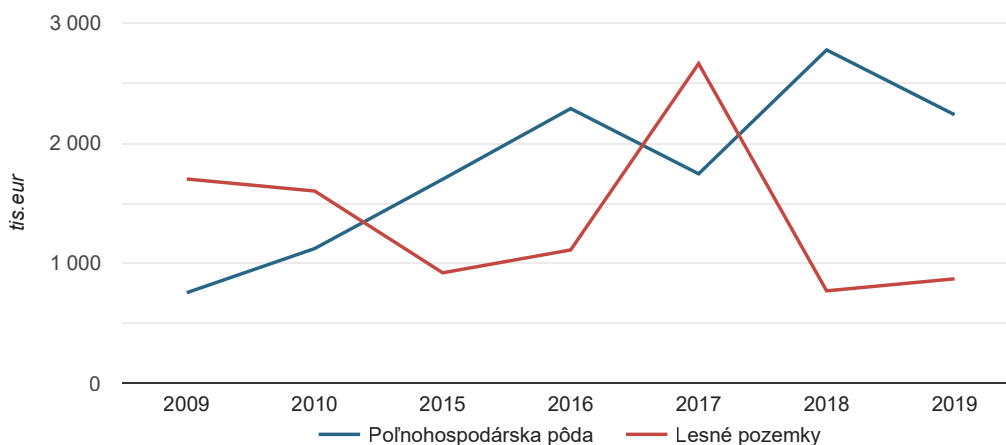
Odvody za odňatie poľnohospodárskej pôdy dosiahli v roku 2019 sumu **2 234,7 tis. eur** a v porovnaní s rokom 2009 sa zvýšili o 196,1 %. V porovnaní s predchádzajúcim rokom došlo k zníženiu odvodov o 19,4 %.

sumu **870 tis. eur** a v porovnaní s rokom 2009 klesli o 48,8 %. V porovnaní s predchádzajúcim rokom došlo k nárastu odvodov o 13 %.

Odvody za vyňatie lesných pozemkov dosiahli v roku 2019

Odvody za odňatie poľnohospodárskej pôdy a za vyňatie lesných pozemkov sú príjmom štátneho rozpočtu.

Graf 139 I Vývoj odvodov za odňatie poľnohospodárskej pôdy a za vyňatie lesných pozemkov

Zdroj: MPRV SR

Dane s environmentálnym aspektom

Podľa nariadenia EP a Rady č. 691/2011 sa dane s environmentálnym aspektom týkajú daní z **energie, dopravy a zne-**

čistenia.

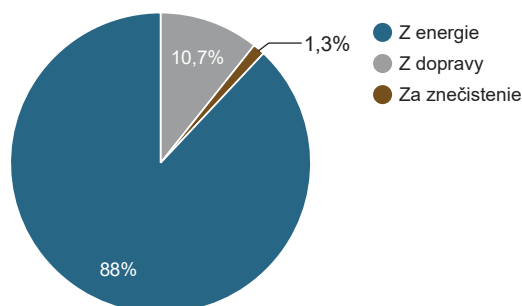

Tabuľka 067 I Dane súvisiace so životným prostredím (v mil. eur)

Dane súvisiace so životným prostredím	2010	2015	2016	2017	2018	2019
Dane z energie	1 228,88	1 762,18	1 773,70	1 897,15	1 941,51	1 984,19
daň z minerálnych olejov	1 032,13	1 139,49	1 194,25	1 229,54	1 266,85	1 288,89
daň z elektriny	15,54	13,34	11,86	11,18	10,95	12,33
daň z uhlia	0,74	0,4	0,41	0,1	0,35	0,38
daň zo zemného plynu	23,51	23,17	24,52	25,64	24,05	23,07
daň za umiestnenie jadrového zariadenia	3,93	3,83	3,83	3,84	3,83	3,83
daň z úhrad za uskladňovanie plynov a kvapalín	1,18	1,02	0,7	1,22	0,98	1,72
emisné kvóty	0	48,28	64,73	57,42	63,46	114,14
zelená energia	150,49	459,03	400,12	489,63	494,61	465,92
daň zo spotreby elektrickej energie určená na likvidáciu jadrových zariadení	1,36	73,62	73,29	78,58	76,42	73,91
Dane z dopravy	153,34	203,9	213,51	223,29	232,57	233,09
daň z motorových vozidiel - cestná daň	122,04	142,09	145,18	149,9	154,89	153,66
poplatok za registráciu motorového vozidla	30,52	61,56	68,01	73,07	77,35	79,13
daň za vjazd a zotrvanie motorového vozidla v historickej časti mesta	0,78	0,25	0,31	0,32	0,33	0,3
Dane za znečistenie	37,28	31,47	32,14	28,59	28,59	28,69
poplatky za vypúšťanie odpadových vôd do povrchových vôd	22,51	17,57	17,13	15,95	15,86	17,11
poplatky za znečisťovanie ovzdušia	14,17	13,34	14,43	12,08	12,19	11
úhrady za dobývací priestor	0,6	0,57	0,57	0,56	0,54	0,59

Zdroj: ŠÚ SR

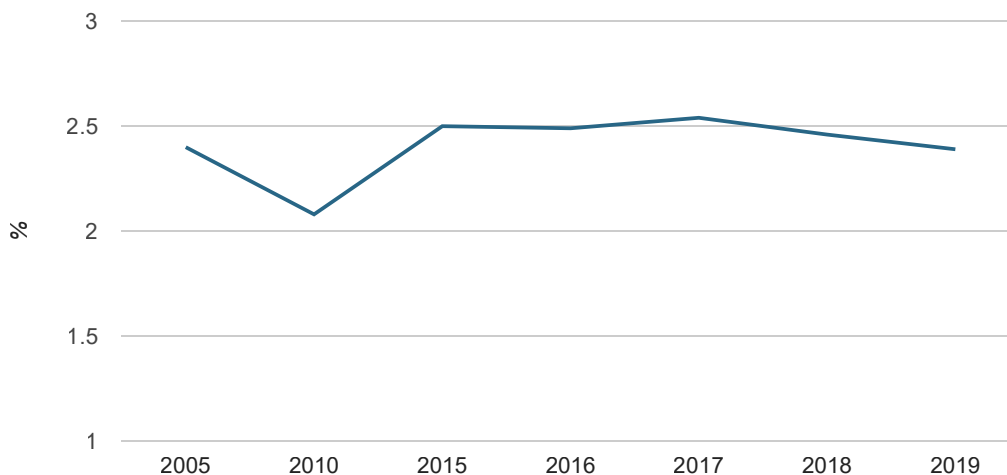
Graf 140 I Podiel daní súvisiacich so životným prostredím

Zdroj: ŠÚ SR

Podiel daní s environmentálnym aspektom na HDP v SR v rokoch 2005 – 2010 mal klesajúci trend, medzi rokmi 2010 a 2015 došlo k nárastu podielu daní o 0,42 % a v roku 2019 nastal pokles oproti roku 2018 o 0,07 % na 2,39 %.

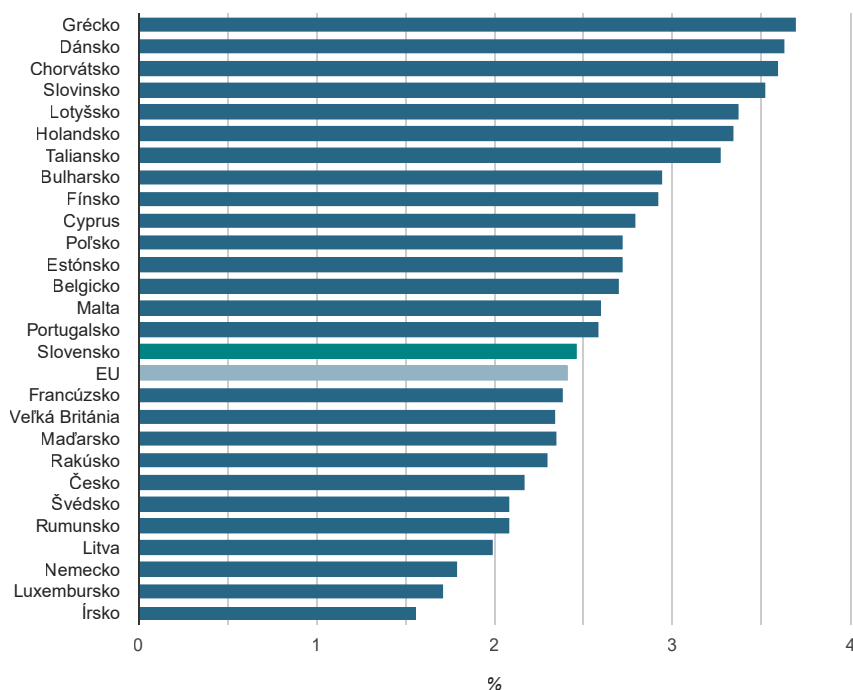
Graf 141 I Vývoj podielu daní s environmentálnym aspektom na HDP

Zdroj: ŠÚ SR, Eurostat

V roku 2018 patrila SR medzi krajiny EÚ s priemerne vysokým podielom daní s environmentálnym aspektom na HDP.

Graf 142 I Medzinárodné porovnanie podielu daní s environmentálnym aspektom na HDP

Zdroj: Eurostat, ŠÚ SR

Poznámky:
Údaje k roku 2018

ENVIRONMENTÁLNA VÝCHOVA A VZDELÁVANIE V KAŽDOM VEKU

STRATEGICKÉ DOKUMENTY

Politika pre oblasť environmentálnej výchovy, vzdelávania a osvetu (EVVO) sa v SR odvíja od viacerých strategických dokumentov prijatých na medzinárodnej, európskej aj národnej úrovni. Najkomplexnejším medzinárodným dokumentom je **Agenda 2030 pre udržateľný rozvoj** (Agenda 2030) schválená valným zhromaždením OSN. Koncom roka 2019 bol na úrovni EÚ zo strany Európskej komisie predstavený rámcový strategický dokument **Európska zelená dohoda**, ktorý má byť nástrojom na plnenie cieľov Agendy 2030 v EÚ, pričom stanovuje aj ďalšie klimatické a environmentálne ambície pre EÚ do konca roka 2050.

S rešpektovaním cieľov Agendy 2030 bola prijatá **Envirostratégia 2030**, ktorá venuje pozornosť aj environmentálnej výchove, konkrétne zefektívneniu systému formálnej aj neformálnej environmentálnej výchovy, ako aj vzdelávania

a osvetu pre udržateľný rozvoj. Jedným z prioritných cieľov Envirostratégie 2030 je vedenie obyvateľstva k zodpovednej spotrebe a ochrane prírody, ako aj zlepšovanie environmentálneho povedomia prostredníctvom kultúrneho a prírodného dedičstva a cestovného ruchu.

Dôležitým východiskovým dokumentom naďalej zostáva aj **Rezortná koncepcia environmentálnej výchovy, vzdelávania a osvetu do roku 2025 (RK EVVO)**, ktorej hlavným cieľom je vytvorenie uceleného systému environmentálnej výchovy, vzdelávania a osvetu v rezorte životného prostredia. Naplnenie hlavného cieľa koncepcie je realizované prostredníctvom piatich čiastkových cieľov, ich opatrení a aktivít, ktoré majú viesť identifikované cieľové skupiny ku komplexnému pochopeniu vzájomných vzťahov medzi človekom a starostlivosťou o životné prostredie.

ENVIRONMENTÁLNA VÝCHOVA VO FORMÁLNOM VZDELÁVANÍ

Formálna environmentálna výchova sa na Slovensku sústreďuje v zariadeniach školského typu a je koordinovaná Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu SR (MŠVVaŠ SR). Od roku 2015 je súčasťou cieľov, výkonových i obsahových štandardov inovovaného štátneho vzdelávacieho programu (IŠVP), v ktorom je v príslušných stupňoch (od predprimárneho vzdelávania až po vyššie sekundárne vzdelávanie) definovaná ako prierezová téma spadajúca pod príslušné vzdelávacie oblasti. Na základe IŠVP je možné environmentálnu výchovu realizovať ako súčasť učebného obsahu vyučovacích predmetov, prostredníctvom samostatných projektov, seminárov, vyučovacích blokov alebo formou samostatného vyučovacieho predmetu z rámca voliteľných hodín.

V rámci výchovno-vzdelávacieho procesu sa realizuje taktiež záujmová činnosť detí a mládeže, kde MŠVVaŠ SR okrem iného zisťuje aj záujmovú činnosť v oblasti environmentálnej výchovy. Za školský rok 2018/2019 bolo v tejto oblasti registrovaných 145 záujmových útvarov, ktoré navštevovalo 1 608 detí, z čoho 1 225 detí bolo vo veku do 15 rokov.

Medzi ďalšie útvary ktoré sa zameriavajú na environmentálnu výchovu sú aj školy v prírode, ktoré majú povinnosť v rám-

ci výchovno-vzdelávacej činnosti realizovať aktivity zamerané aj na environmentálnu výchovu. Za rok 2019 sa pobytu v školách v prírode zúčastnilo 17 533 detí, ktoré v týchto zariadeniach strávili spolu 63 458 kalendárnych dní.

MŠVVaŠ SR taktiež zabezpečuje podporu environmentálnej výchovy pomocou rozvojového projektu **Enviroprojekt** zameraného na financovanie školských, regionálnych alebo národných projektov environmentálnej výchovy na základných a stredných školách. V roku 2019 sa o podporu z Enviroprojektu uchádzalo 169 projektov, z ktorých 30 bolo vybraných na pridelenie finančných prostriedkov.

Na príprave pracovníkov pre environmentálnu výchovu sa podieľajú viaceré fakulty slovenských univerzít formou študijných programov učiteľstva, ekológie a environmentalistiky. Možnosť študovať učiteľstvo ekológie v kombinácii s iným predmetom umožňujú **Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre** a **Prešovská univerzita v Prešove**. Študijný program učiteľstvo environmentalistiky v kombinácii s iným predmetom ponúka **Prírodovedecká fakulta Univerzity Komenského v Bratislave**.

ENVIRONMENTÁLNA VÝCHOVA V NEFORMÁLNO M VZDELÁVANÍ

Neformálna EVVO na Slovensku je realizovaná ako štátnymi tak aj mimovládny mi organizáciami.

Na Slovensku pôsobí viacero mimovládny mi organizácií, ktoré sa špecializujú na environmentálnu výchovu. Niekoľko z nich zastrešuje združenie Špirála – celoštátna sieť organizácií venujúci ch sa environmentálnej výchove a vzdelávaniu. Podmienkou členstva je poskytovanie výučbový ch programov s environmentálnou tematikou a splňanie Kritérií environmentálneho výučbového programu. Členmi tohto združenia sú napríklad **CEA – Centrum environmentálnych aktivít, Centrum environmentálnej a etickej výchovy ŽIVICA, DAPHNE – Inštitút aplikovanej ekológie, SOSNA – centrum trvalo udržateľných alternatív** a ďalšie.

Finančnú podporu aktivít v rámci neformálnej environmentálnej výchovy realizovanej mimovládny mi organizáciami zabezpečuje aj Zelený vzdelávací fond (ZVF), ktorý bol zriadený na základe rozhodnutia MŽP SR. Jeho činnosť je v súlade s cieľom **Envirostratégie 2030** – podporovať neformálne vzdelávacie aktivity a vytvárať podmienky pre rozvoj vzdelávacích aktivít tretieho sektora. Prostredníctvom ZVF bolo v priebehu roku 2019 podporených 28 projektov realizovaných mimovládny mi organizáciami zameraných na neformálnu EVVO.

V rámci neformálnej EVVO sa významne angažujú aj rezortné organizácie MŽP SR. Tie v súlade s **Envirostratégiou 2030 a RK EVVO** realizovali širokú škálu neformálnych vzdelávacích aktivít.

Medzi prioritné ciele RK EVVO patrí vytvorenie stabilného a funkčného systému EVVO v SR, v rámci ktorého bola v roku 2019 vytvorená medzirezortná pracovná skupina, pozostávajúca zo zástupcov štátnych aj neziskový ch organizácií, ktorá skúma možnosti nastavenia kritérií kvality pre činnosť organizácií poskytujúci ch neformálnu environmentálnu výchovu. Tento cieľ je taktiež v súlade so záväzkom zefektívnenia systému formálnej a neformálnej environmentálnej výchovy

vyplývajúci m z **Envirostratégie 2030**. Okrem pravidelných stretnutí, pracovná skupina zostavila a vyhodnotila dotazník týkajúci sa realizácie neformálnej EVVO, ktorý vyplnilo 68 organizácií (štátn e organizácie, školy, neziskové organizácie). Vyhodnotenie dotazníka ponúka základné údaje o organizáciách poskytujúci ch EVVO a ich činnosti. Medzi aktivity podporujúce nastavenie systému EVVO patrí aj spustenie **EWOBXU** – internetového portálu environmentálnej výchovy (www.ewobox.sk), ktorý pripravila Slovenská agentúra životného prostredia v spolupráci so štátnymi a mimovládny mi organizáciami. Poslaním tohto portálu je zhromažďovať a zdieľať informácie z oblasti Environmentálnej Výchovy, Vzdelávania a Osvety prostredníctvom internetového portálu – **BOXU**. Tieto aktivity majú okrem iného taktiež potenciál zlepšiť vzájomnú spoluprácu zainteresovaných subjektov v oblasti EVVO.

Dôležitým cieľom RK EVVO je aj realizovanie a ďalší **rozvoj existujúci ch úspešný ch aktivít** zameraných na EVVO. V rámci tejto úlohy rezortné organizácie MŽP SR realizovali výchovno-vzdelávacie aktivity s využitím interaktívny ch prvkov, ku ktorým patria napr.: podujatia pri príležitosti významný ch environmentálnych dní, dni otvorených dverí rezortný ch organizácií, jedno alebo viac dňové náučné podujatia, besedy pre všetky kategórie škôl, podujatia pre marginalizované skupiny, výstavy, exkurzie, filmové festivaly. Taktiež sa organizovali odborné konferencie a semináre pre rôzne cieľové skupiny, ako aj metodické dni a realizovalo sa aj akreditované kontinuálne vzdelávanie pre pedagógov – koordinátorov environmentálnej výchovy. V neposlednom rade sa rezortné organizácie MŽP SR venujú edičnej, publikačnej a propagačnej činnosti, vydávaniu rôznych typov informačný ch, vzdelávací ch a propagačný ch materiálov vo forme letákov, plagátov, zborníkov, periodík, odborn o-populárny ch publikácií, metodický ch príručiek, filmov a interaktívny ch CD určený ch rôznym cieľový m skupinám.

Tabuľka o68 I Prehľad aktivít zameraných na EVVO realizovaných inštitúciami rezortu ŽP (2019)

Organizácia	Metodické podujatie/ počet účastníkov	Vzdelávanie/ počet účastníkov	Exkurzie/ počet účastníkov	Prednáška/ počet účastníkov	Študijná cesta/ počet účastníkov	Prezentácia príkladov dobrej praxe/ počet účastníkov	Konferencia/ počet účastníkov	Seminár/ počet účastníkov
SAŽP	13/240	6/213	6/217	67/2 272	1/30	0	3/564	5/317
ŠOP SR	22/179	1 276/41 603	176/8 985	79/1 014	0	10/55	12/390	21/91
Národná ZOO Bojnice	0/0	25/1 750	13/947	30/3 500	0/0	18/720	0/0	65/1 040
SMOPaJ	1/12	59/1 407	5/137	112/11 088	11/22	4/8	4/269	0
SBM	0	1/659	0	3/333	0	14/5 654	0	0
SHMÚ	0	0	41/1 200	0	0	0	3/80	1/50
SVP	0	0	6/10 000	6/300	0	0	0	0
VÚVH	0	0	6/200	0	0	4/6 500	3/540	0

Zdroj: MŽP SR

Významným nástrojom pre komunikáciu s odbornou ale aj laickou verejnosťou a šírenie osvetu je odborný časopis o životnom prostredí **Enviromagazin**. Toto periodikum umožňuje širokej verejnosti sprístupňovanie najnovších poznatkov z oblasti ochrany a tvorby životného prostredia a propagáciu environmentálnych aktivít v prospech udržateľnosti kvalitného ŽP SR, EÚ a ostatného sveta. V roku 2019 bolo vydaných 6 čísiel v náklade 3 000 ks. Bezplatná distribúcia časopisu bola realizovaná podľa evidovanej aktuálnej databázy odberateľov. Taktiež boli na internetových portáloch zverejňované aj elektronické verzie (www.enviromagazin.sk, www.sazp.sk, www.minzrp.sk, www.enviroportal.sk).

V rámci neformálneho vzdelávania boli v roku 2019 MŽP SR a SAŽP organizované tzv. **Enviro dni**. Toto putovné podujatie zavítalo do desiatich slovenských miest za účelom zlepšovania environmentálneho povedomia detí prostredníctvom rôznych súťaží, atrakcií a kreatívnych envirodielní.

V rámci **Svetového dňa včiel** (20. máj 2019) a **Medzinárodného dňa biodiverzity** (22. máj 2019) si MŽP SR pripomenulo tieto udalosti prázdnyimi regálmi v jednom z najväčších hypermarketov v Bratislave. Toto symbolické gesto malo verejnosti pripomenúť mimoriadny význam opelovačov pre produkciu potravín a tým pádom aj na problematiku udržateľného rozvoja.

Medzi tradičné aktivity v oblasti vzdelávania a osvetu patril medzinárodný festival filmov o životnom prostredí **Ekotop-film-Envirofilm 2019**, organizovaný občianskym združením **Za trvalo udržateľný rozvoj** v spolupráci s **MŽP SR** a **SAŽP**, ktorá zabezpečovala vybrané sprievodné podujatia.

Ďalším tradičným podujatím bol aj 22. ročník Festivalu environmentálnych výučbových programov **ŠÍŠKA**, ktorého nosnou témou bola kvalita ovzdušia. Tento festival je prostriedkom, ktorý učiteľom, koordinátorom EV, odborníkom a všetkým priaznivcom environmentálnej výchovy poskytuje priestor na aktívnu výmenu skúseností a taktiež aj prezentáciu vlastných projektov zameraných na EV.

O zlepšovanie environmentálneho povedomia sa snaží aj **SEV Dropie** ktoré v roku 2019 spolupracovalo na realizácii praktických programov spolu so samosprávami regiónu, mimovládnyimi organizáciami (BROZ, RPS) a štátnymi organizáciami (Správa CHKO Dunajské Luhy a Ponitrie, univerzity) s cieľom aktívnejšie zapojiť širšiu verejnosť do problematiky ochrany prírody a krajiny. Pre rok 2019 bola nosnou témou praktických programov ochrana vtáctva, najmä sov v regióne Dolného Žitného ostrova.

K zlepšovaniu environmentálneho povedomia prostredníctvom kultúrneho a prírodného dedičstva významne prispieva aj **Slovenské múzeum ochrany prírody a jaskyniarstva, Slovenské banské múzeum, Národná zoologická záhrada Bojnice** a v neposlednom rade aj činnosti realizované **Štátnou ochranou prírody** (ŠOP) SR. Tá sa v rámci EVVO zaoberá okrem výchovno -vzdelávacích aktivít pre rôzne cieľové skupiny aj zabezpečovaním prevádzky sprístupnených jaskýň a náučných zariadení v prírode.

V decembri 2019 bola podpísaná Dohoda medzi MŽP SR a NASA o spolupráci v programe **GLOBE**. Medzinárodný vzdelávací program GLOBE je určený pre základné a stredné školy. Využíva osvedčené metódy bádateľsky orientovaného vyučovania, v rámci ktorého žiaci trénujú svoje výskumné

zručnosti pri realizácii vlastných terénnych bádateľských projektov. Na výskum nadväzujú konkrétne akcie na zlepšenie životného prostredia v okolí školy. Cieľom programu GLOBE je zvýšiť povedomie o životnom prostredí, rozvíjať možnosť zdieľania poznatkov a informácií o stave životného

prostredia medzi študentmi, učiteľmi, vedcami a spoločne ich vyhodnocovať, no a v neposlednom rade motivovať študentov a celú ich školu k účasti na veciach verejných vo svojom blízkom okolí ako aj podnietiť vnímanie miestnych problémov ochrany životného prostredia v globálnom kontexte.

